

■ Països en situació de crisi humanitària

4. Crisis humanitàries i acció humanitària

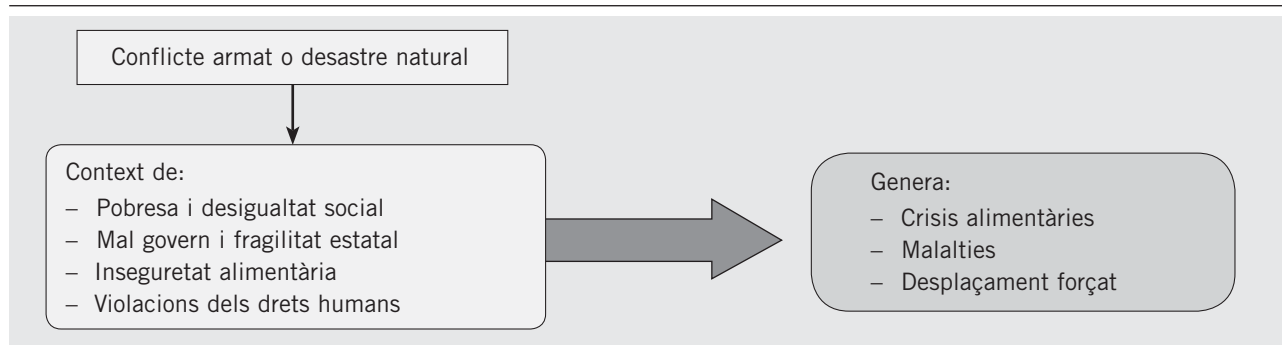
- 32 països van patir crisis humanitàries durant el 2010, segons l'anàlisi de l'Escola de Cultura de Pau.
- Les emergències humanitàries d'Haití i el Pakistan van rebre el 40% del total de fons destinats a l'assistència humanitària el 2010.
- El desplaçament es va agreujar pronunciadament a l'Afganistan, Myanmar, R. Centreafricana i el Iemen mentre es van incrementar les xifres de retorn al Txad (est), les Filipines, el Sudan (sud), Sri Lanka i Uganda.
- El terratrèmol de gener, les pluges torrencials de setembre i l'epidèmia de còlera que va aparèixer l'octubre van sumir Haití en una crisi humanitària sense precedents.
- Les crides humanitàries emeses per Nacions Unides el 2010 van aconseguir només el 59% dels fons demanats tot i el rècord d'aportacions dels donants.

En aquest capítol s'analitza la situació relativa als escenaris de crisis humanitàries i l'acció humanitària, i es presta especial atenció als contextos de violència. En la primera part s'aborda la definició de crisi humanitària i es mostren diversos indicadors d'impacte i resposta a emergències que han facilitat l'anàlisi de les diferents situacions de crisi esdevingudes durant el 2010. La segona part examina l'evolució de cadascun d'aquests contextos seguint un criteri regional. La tercera part repassa els aspectes més destacats de les pràctiques en l'acció humanitària durant l'any i el finançament de les actuacions d'assistència. Al principi del capítol s'inclou un mapa en què s'assenyalen els països afectats per crisis humanitàries.

4.1. Crisi humanitària: definició i indicadors

S'entén per **crisi humanitària** aquella situació en què existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Aquestes crisis solen aparèixer dins d'una situació de desprotecció prèvia on una sèrie de factors preexistents (pobresa, desigualtat, falta d'accés a serveis bàsics), potenciat pel detonant d'una catàstrofe natural o humana, multipliquen els seus efectes destructius.

Figura 4.1. Aparició d'una crisi humanitària

Des del final de la Guerra Freda ha proliferat un tipus de crisi humanitària a la qual s'ha anomenat emergència complexa. Aquests fenòmens, de vegades també coneguts com a emergències polítiques complexes, són situacions causades per l'ésser humà, en les quals una situació de violència genera víctimes mortals, desplaçaments forçats, focus epidèmics i fam; fet que es combina amb un debilitament o col·lapse total de les estructures econòmiques i polítiques, i amb la presència eventual d'una catàstrofe natural. Les emergències complexes es diferencien de les crisis per ser més prolongades en el temps, tenir un origen fonamentalment polític i un important impacte destructiu i desestructurador en totes les esferes de la vida. En conseqüència, la resposta a aquestes crisis sol abastar una gran quantitat d'actors a més dels exclusivament humanitaris, incloent missions de manteniment de la pau i actors polítics i diplomàtics.

L'anàlisi dels contextos de crisi humanitària es realitza a partir del seguiment i avaluació continuats de les diferents emergències esdevingudes al llarg de l'any. Per contribuir a la seva compressió i definició es consideren també quatre indicadors que determinen l'existència de crisis alimentàries, l'impacte del desplaçament relacionat amb situaci-

ons de violència i les situacions d'emergència més crítiques per a les quals Nacions Unides va demanar fons el 2010.

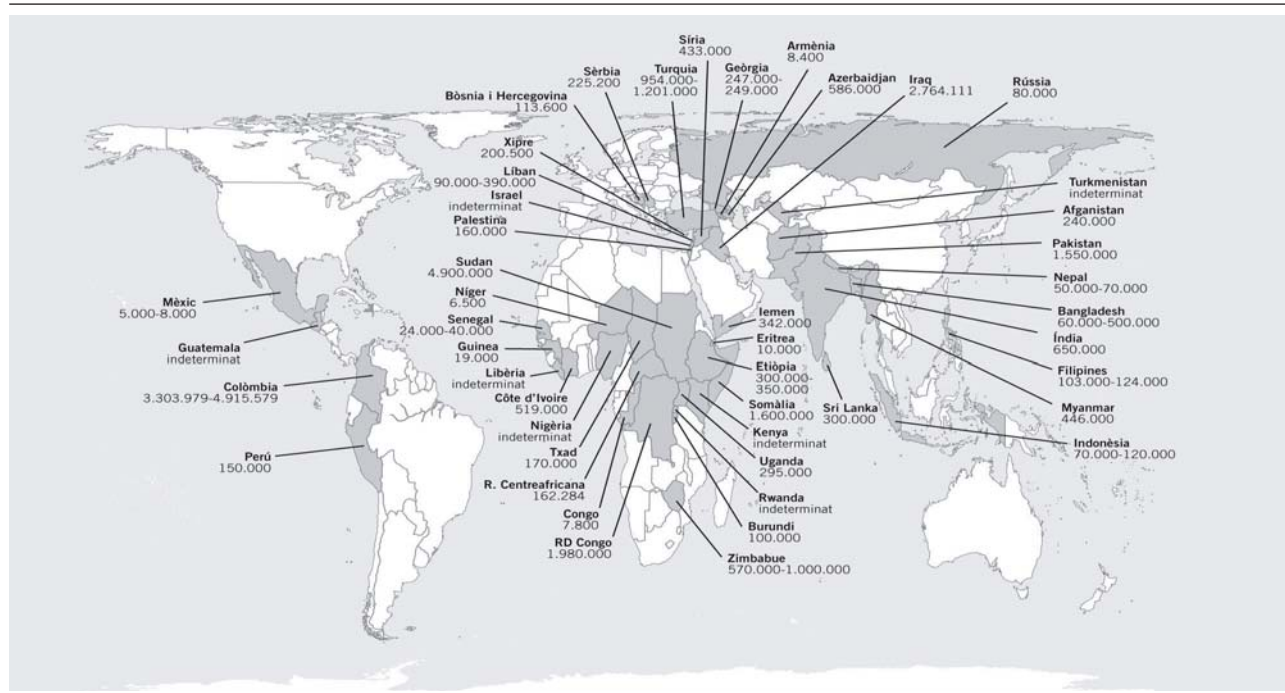
En primer lloc, els informes que publica de forma periòdica la FAO sobre perspectives de collites i situació alimentària assenyalen l'existència de 27 països en què es va produir una emergència alimentària durant el 2010 i que van necessitar assistència exterior durant almenys tres trimestres de l'any (indicador núm. 4).¹ Del total d'aquest grup, 19 es trobaven a l'Àfrica, set a Àsia, dos a l'Orient Mitjà i un a Amèrica. D'altra banda, segons l'Índex Global de la Fam de 2010 (GHI, per les sigles en anglès),² les regions més afectades per la fam van ser l'Àfrica Subsahariana i el sud d'Àsia, encara que es van produir millores significatives en diversos països d'aquesta última àrea. En els últims llocs de la classificació, amb situacions de fam definides com a extremadament alarmants pel GHI, es trobaven països com la RD Congo, Burundi, Eritrea i el Txad. La FAO va informar que el nombre de persones que pateixen fam al món s'havia reduït respecte al passat any, que va superar la xifra de 1.000 milions persones. El 2010, 925 milions de persones van patir fam segons l'agència.

En la situació global d'emergència alimentària van confluïr diversos factors adversos que van contribuir al deteriorament en diferents contextos. La sequera i els incendis que van assolir Rússia durant l'estiu i el posterior decret de prohibició de l'exportació de cereals per part del Govern, van afectar seriosament el proveïment de gra d'un bon nombre de països asiàtics depen-

dents d'importacions per cobrir les necessitats del seu mercat nacional. Igualment, la manca de pluges al Sahel, Guatemala, Mongòlia i Síria van agreujar les crisis humanitàries generades per la disminució dels mitjans de subsistència (producció agrícola animal i vegetal). Per fer front als reptes de l'assistència alimentària, l'OCHA va crear al començament d'any un nou clúster (grup sectorial), dins de la seva estratègia de coordinació, destinat a la seguretat alimentària i encapçalat de manera conjunta pel PMA i la FAO.

El segon factor que ajuda a determinar l'existència d'una crisi humanitària és l'evolució del desplaçament intern de població (indicador núm. 5), és a dir, aquell que es produeix per efecte de la violència dins de les fronteres d'un país. Durant el 2009 es va produir un fort augment en el nombre de desplaçats interns a escala mundial, a causa principalment dels efectes de la violència en conflictes interns de llarga durada. Segons les dades aportades per Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC),³ el total de persones afectades va pujar fins a 27.100.000 en 54 països, la xifra més alta registrada des del 1994. Es van produir 6,8 milions de nous desplaçaments que van tenir lloc principalment al Pakistan (3 milions) i la RD Congo (1 milió). Dels 23 països en què es van produir nous desplaçaments, només dos, Zimbabue i Kenya, no estaven afectats per conflictes armats, encara que sí per crisis polítiques internes. Al mateix temps, al voltant de cinc milions de persones van tornar a les seves localitats d'origen, encara que Elisabeth Rasmusson, secretària general d'IDMC, va assenyalar que la majoria d'aquests retorns van ser forçats

Mapa 4.1. Nombre de persones desplaçades internes el 2010⁴

1. Vegeu l'annex I (Taula de països i indicadors i descripció dels indicadors).
2. IFPRI, Concern i Welthungerhilfe. *Índice Global del Hambre 2010*. Washington DC/Dublín/Bonn: IFPRI, octubre de 2010. <<http://www.ifpri.org/sites/default/files/publications/ghi10sp.pdf>>
3. L'informe de l'IDMC, publicat el juny de 2010, fa referència a les dades de 2009. Així i tot, les dades es consideren representatives de les tendències de desplaçament el 2010, ja que es complementen amb les actualitzacions que realitza aquest centre (xifres i anàlisi de contextos) i el seguiment que realitza l'Escola de Cultura de Pau de la conjuntura internacional durant l'any.
4. Elaborat a partir de dades de l'IDMC i actualitzat a desembre de 2010 <<http://www.internal-displacement.org/>>.

i es van produir en àrees que encara no oferien seguretat. Tot i que el nombre més alt de desplaçats interns va continuar trobant-se a Àfrica, el major augment relatiu durant l'any el va experimentar el sud i el sud-est d'Àsia, amb un augment del 23% respecte al 2008.

Les situacions destacades com a greus, en les quals almenys una de cada mil persones és desplaçada interna, van ser 40, de les quals 15 es van produir a Àfrica, nou a Àsia, nou també en països d'Europa, cinc a l'Orient Mitjà i tres a Amèrica. D'entre aquests països, els casos més greus, en què el desplaçament afectava una de cada 100 persones, van tenir lloc en 21 països; els més greus van ser els de Somàlia, el Sudan i Colòmbia on el percentatge de persones desplaçades internament superava el 10% de la població nacional. Països com Algèria, Indonèsia, Myanmar o Zimbabue van continuar sense reconèixer l'existència de població desplaçada interna dins del seu territori.

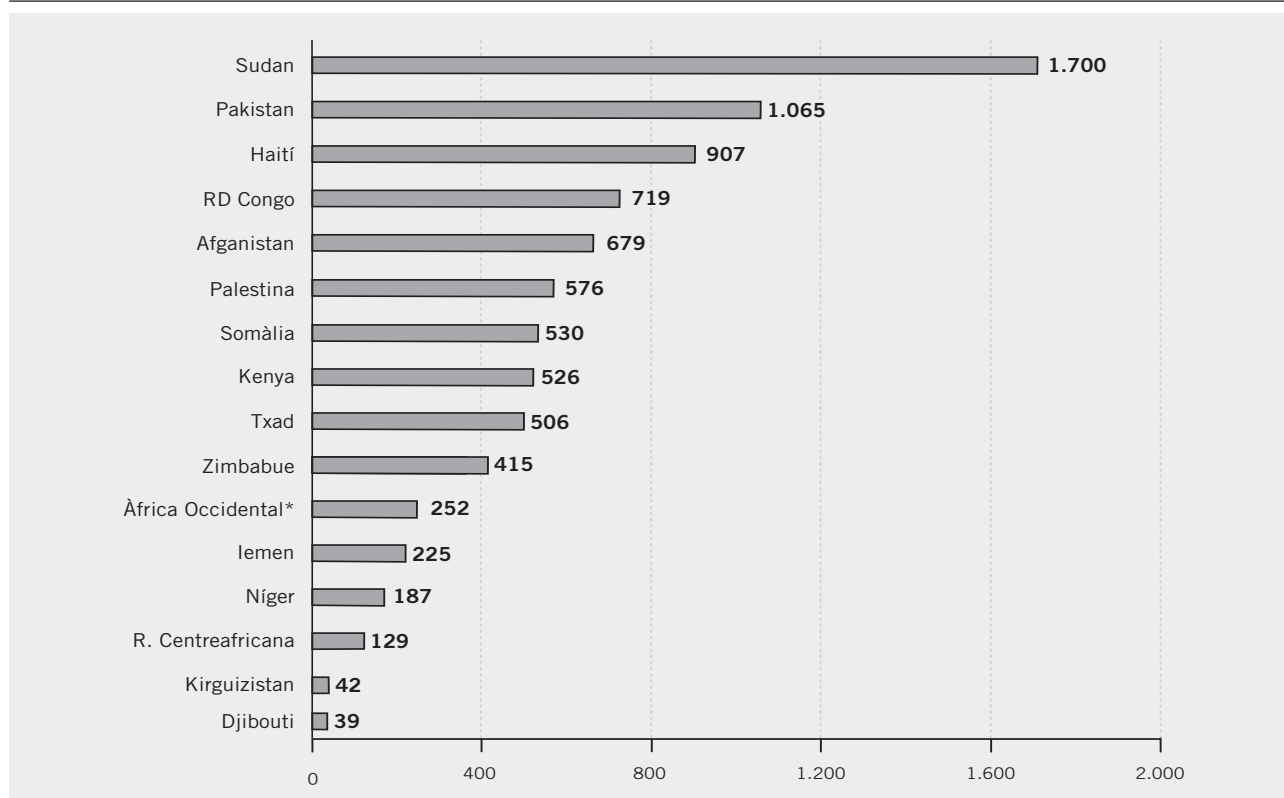
El tercer indicador, relatiu al nombre de persones refugiades assistides per l'ACNUR (indicador núm. 6), va destacar que el 2009 el nombre de persones desplaçades de manera forçosa al món va ser el més alt registrat des de la dècada dels noranta, 43,3 milions de perso-

L'ACNUR va destacar que 43,3 milions de persones pateixen desplaçament forçat, el nombre més alt assolit al món des de la dècada dels noranta

nes. No obstant això, el nombre de refugiats es va mantenir estable, 15,2 milions de persones, repetint la xifra de l'any anterior.⁵ L'alt comissionat per als refugiats, António Guterres, va subratllar també que el 2009 va ser l'any en què es va produir una significativa reducció en la xifra de retornats, 251.000, enfront del milió de retornats anual que es va registrar en la passada dècada. La reactivació de conflictes armats i l'agreujament de les confrontacions en escenaris bèl·lics de llarga durada van contribuir a impossibilitar el retorn. En aquest sentit, l'ACNUR va recordar en reiterades ocasions durant l'any l'obligació dels països d'asil de no retornar els refugiats als seus països d'origen mentre persisteixi l'amenaça de violència, principalment els països europeus que allotjaven ciutadans iraquians.

En 69 països, una de cada mil persones es va refugiar fora de les seves fronteres nacionals per salvar la vida. Entre aquests, en **14 països d'origen una de cada 100 persones era refugiada**. L'Afganistan, l'Iraq i Somàlia van continuar sent els principals països d'origen de població refugiada, juntament amb els 4,8 milions d'origen palestí sota el mandat de la UNRWA.

Gràfic 4.1. Crides Humanitàries de Nacions Unides 2011 (milions de dòlars)

Font: OCHA. *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*, 30 de novembre de 2010.

(*) Benín, Burkina Faso, Cap Verd, Côte d'Ivoire, Gàmbia, Ghana, Guinea, Guinea Bissau, Libèria, Mali, Mauritània, Nigèria, Senegal, Sierra Leone i Togo.

5. L'informe de l'ACNUR publicat el juny de 2010 fa referència a les dades globals de l'agència de gener a desembre de 2009. Així i tot, les dades es consideren representatives de la situació de desplaçament el 2010, ja que es complementen amb el seguiment que l'Escola de Cultura de Pau realitza de la conjuntura internacional durant l'any, que constata la persistència d'aquestes.

Finalment, el quart indicador utilitzat és el **Procés de Crides Consolidades** (CAP, per les sigles en anglès) (indicador núm. 7),⁶ mitjançant el qual Nacions Unides demana fons per a les situacions de crisi humanitària que considera de més gravetat o que necessiten més ajuda internacional.⁷ **Per a l'any 2011, l'OCHA va demanar en la seva crida de novembre 7.400 milions de dòlars** –un 4% més que el 2010, el més alt de la seva història– **per prestar assistència a 50 milions de persones en 28 països**. En total, Nacions Unides pretén prestar el seu suport a 14 situacions d'emergència humanitària arreu del món –**Afganistan, Txad, Djibouti, Haití, Kenya, Níger, R. Centreafricana, RD Congo, Somàlia, Sudan, Palestina, Iemen, Zimbabue i la regió d'Àfrica Occidental**– considerades com les més greus per aquest organisme.⁸ L'informe que acompanya el llançament dels CAP va assenyalar també la necessitat de recaptar fons per a crides d'emergència emeses el 2010 per a països com Benín, Kirguizistan i el Pakistan. Respecte a l'any anterior, la crida va incloure Djibouti i Haití com a situacions d'especial rellevància, i va desaparèixer la crida específica per al Nepal, República del Congo i Uganda. La crisi per la qual es va demanar un major nombre de fons va ser, per tercer any consecutiu, el Sudan amb 1.700 milions de dòlars, seguida d'Haití amb 907 milions. Pel que fa a crides d'emergència (*flash appeals*), a més del Pakistan i Haití, altres sis països van demanar ajuda a través d'OCHA per fer front a crisis: Guatemala, Kirguizistan, Mongòlia, Benín, Burkina Faso i Níger (aquests tres últims inclosos dins del CAP 2010 per a Àfrica Occidental).

Per primera vegada el 2011 els projectes finançats pel CAP van incloure una valoració sobre la seva capacitat d'assegurar que tant homes com dones resultin igualment beneficiats o la incidència que aquests tenen sobre la promoció de l'equitat de gènere. El Marcador de Gènere ideat pel Comitè Permanent Interagències (IASC, per les sigles en anglès) permetrà avaluar els resultats de l'assistència humanitària tenint en compte el seu impacte en l'equitat.⁹

A partir de la informació seleccionada i analitzada durant l'any per l'Escola de Cultura de Pau i fent una valoració de les dades obtingudes pels quatre indicadors, es considera que **32 països van patir una crisi humanitària durant el 2010**, augmentant en dos el nombre de situacions de crisi respecte a l'informe anterior. Benín, Djibouti, Haití, Kirguizistan i Mongòlia van emergir com a noves crisis durant l'any, mentre que les situacions de Burundi, Eritrea i Côte d'Ivoire van deixar de ser analitzades en considerar que havien superat l'estadi d'emergència, encara que persistien alts índexs de vulnerabili-

tat entre la població.¹⁰ Excepte a Etiòpia, Filipines, Sri Lanka i Uganda, on es va detectar una millora parcial de la situació, la major part de les emergències van mantenir el seu nivell de gravetat o, fins i tot, es van deteriorar encara més, com en el cas del Txad, el Níger, el Pakistan o Haití. L'ocurrència de desastres naturals amb un fort impacte en els nivells de desprotecció de la població van marcar les alertes humanitàries durant l'any, eclipsant situacions igualment preocupants generades per la violència o per catàstrofes naturals de lenta aparició en altres latituds.¹¹ Àfrica va continuar sent el continent més afectat per les crisis humanitàries, amb 16 de les 32 crisis existents (50%), seguida d'Àsia amb nou contextos, l'Orient Mitjà amb quatre i Amèrica amb tres.

Taula 4.1. Països amb crisis humanitàries durant el 2010

Afganistan	Kirguizistan	R. Centreafricana
Benín	Madagascar	RD Congo
Djibouti	Mali	RPD Corea
Txad	Mauritània	Síria
Colòmbia	Mongòlia	Somàlia
Etiòpia	Myanmar	Sri Lanka
Filipines	Nepal	Sudan
Guatemala	Níger	Uganda
Haití	Nigèria	Iemen
Iraq	Pakistan	Zimbabue
Kenya	Palestina	

4.2. Evolució de les crisis humanitàries

Àfrica

a) Àfrica Austral

Països	Factors de la crisi
Madagascar	Tensió, inseguretats alimentària, desastres naturals
Zimbabue	Tensió, inseguretats alimentària, epidèmies

La situació humanitària es va mantenir estable a **Zimbabue** i va millorar en alguns aspectes pel que fa al 2009. El deteriorament progressiu de la xarxa sanitària, fruit de la crisi politicoeconòmica que afecta el país, va contribuir a l'augment dels nivells de vulnerabilitat crònica de la població, la qual cosa es va evidenciar amb l'epidèmia de xarampió que va aparèixer el setembre de 2009 i va acabar amb la vida de 570 persones en l'es-

6. Crida anual a donants a través del sistema de Nacions Unides. Es tracta d'un cicle programàtic adreçat a les organitzacions humanitàries per planificar, coordinar, finançar, implementar i fer el seguiment de la resposta a desastres i emergències en consulta amb els governs.

7. En el segon apartat del capítol es fa una anàlisi de les tendències de finançament realitzades pels països donants tant en el marc de les crides del CAP com respecte a l'assistència humanitària global.

8. Les necessitats humanitàries de l'Iraq, Sri Lanka i el Pakistan (a part de les generades per les inundacions) estaven pendents d'estudi quan es va llançar l'informe del CAP 2011, la qual cosa podria ampliar el nombre de països dins del procediment de crides consolidades.

9. OCHA, *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*. OCHA, 30 de novembre de 2010.

10. La crisi política desencadenada a Côte d'Ivoire arran de les eleccions presidencials a final de l'any va provocar el desplaçament de més de 20.000 persones per por a la violència i va fer tèmber una nova emergència humanitària que afectaria també els països de la regió occidental africana.

11. Les emergències de lenta aparició, conegudes com a *slow onset crises*, són aquelles en què els efectes augmenten de manera progressiva en un període prolongat de temps. El terme es refereix especialment a sequeres de llarga durada que afecten la seguretat alimentària i la subsistència d'una població.

paí d'un any. No obstant això, les campanyes de vacunació universal d'UNICEF, amb el suport del Govern, van aconseguir reduir la incidència. En clau positiva, la seguretat alimentària es va mantenir estable, tenint en compte que el 40% del consum familiar prové de l'agricultura de subsistència i que només un 17,5% de les necessitats alimentàries de la població queden cobertes pel treball assalariat. La liberalització del mercat del gra i l'eliminació de les taxes per a la seva importació, aprovades pel Govern, van contribuir en gran manera a millorar la disponibilitat d'aliments. No obstant això, el PMA va quantificar en 1,68 milions el nombre de persones que necessitaran assistència alimentària al país el 2011. D'altra banda, l'OIM va iniciar al setembre un programa per donar assistència en el retorn als refugiats zimbabuesos més vulnerables que es troben a Sud-àfrica.¹² L'OCHA, per la seva banda, va emfatitzar la necessitat d'aconseguir fons per finançar les tasques d'assistència planificades al CAP, després de constatar que només havia estat finançat en un 50%, cosa que permetria al país superar l'estat de crisi humanitària per passar a una situació de recuperació.

A **Madagascar**, la tempesta tropical Hubert va afectar l'est de l'illa al març amb un balanç de 192.000 persones damnificades; va provocar la mort de 85 persones i va tenir un greu impacte en les infraestructures viàries, fet que va impedir l'accés dels treballadors humanitaris. A més, el nombre de municipalitats que patia inseguretat alimentària severa va augmentar per segon any consecutiu, passant de 44 a 53 el 2010, encara que en conjunt la situació de seguretat alimentària es va mantenir estable i va millorar sensiblement a les zones productores d'arròs (nord). La crisi política, que es va iniciar el 2009, va afectar els ingressos del Govern i la despesa pública, ja que els principals donants van mantenir la seva estratègia de suspendre la cooperació financera amb l'illa mentre no s'arribés a un acord que permetés la restauració del sistema democràtic. Només un 5% dels ingressos de l'Estat malgaix va provenir de l'exterior i en la seva totalitat van ser assignats a accions de caràcter humanitari.

b) Àfrica Occidental

Països	Factors de la crisi
Benín	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Nigèria	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies, desastres naturals
Sahel (Níger, Mali, Mauritània)	Tensió, inseguretat alimentària, desastres naturals

La regió occidental africana es va convertir el 2010 en la zona on es concentrava el major índex de mortalitat infantil de tot el món, una quarta part de les morts registrades en menors de cinc anys es va produir a la re-

gió. La greu inestabilitat política presentada per molts països (Còte d'Ivoire, Guinea, Guinea Bissau, Níger) unit als efectes climatològics de sequeres i inundacions periòdiques van contribuir al deteriorament de la situació global de la zona occidental africana. Aquesta situació va portar l'OCHA a emetre una nova crida humanitària per cobrir les necessitats de la regió, demanant 252 milions de dòlars per assistir 1,2 milions de persones en 15 països.

Una quarta part dels casos de mortalitat infantil es produeix als països de l'Àfrica Occidental

La prolongada sequera a la regió del **Sahel** va tenir un greu impacte en la seguretat alimentària de la població, on el **Níger** va ser, juntament amb el Txad, un dels països més afectats. En començar l'any s'estimava que prop de 7,1 milions de nigerins podrien veure's greument afectats per l'escàs accés a aliments, la meitat de la població total del país. Les situacions més preocupants es van produir en les comunitats ramaderes, on gran part dels ramats s'havien vist delmats per la manca de cultius farratgers, i van dur la població a una situació de vulnerabilitat extrema. No obstant això, la ràpida resposta del Govern nigerí per reconèixer la situació i demanar assistència internacional va contribuir a reduir els riscos i l'impacte de la fam. En total, més de 275 milions de dòlars es van destinar a l'assistència de la població a través del Pla d'Emergència Humanitària llançat a l'abril i revisat al juliol. No obstant això, arran de la gravetat de la situació, l'OCHA va decidir incloure una crida específica per al país en les seves previsions del CAP per al 2011, i va demanar 187 milions de dòlars per permetre el desenvolupament d'una estratègia a llarg termini. Les bones previsions per a l'última collita de l'any i la primera del 2011 van fer preveure una millora relativa en els índexs de desnutrició aguda i d'inseguretat alimentària al Sahel, segons les previsions de FewNet (USAID).

A **Benín**, les pluges torrencials van deixar dues terceres parts del país sota les aigües, van provocar la mort de 43 persones i van afectar 680.000 més, de les quals 105.000 haurien perdut les seves cases. El Govern i les agències de l'ONU van llançar un Pla d'Acció per a la Emergència Humanitària el 9 de novembre amb uns requeriments de finançament de gairebé 47 milions de dòlars. L'informe va destacar que la inseguretat alimentària prèvia a les inundacions s'havia vist agreujada per les pluges i va advertir del perill que es produís una extensió dels casos de còlera i malària. Les pluges van afectar igualment Burkina Faso, el Txad (nord), el Níger i Nigèria (nord). En total, 1,8 milions de persones van resultar damnificades a la zona del Sahel i es van produir prop de 400 morts. Nigèria, amb 118 morts, va ser el país amb més morts.

D'altra banda, la crisi humanitària a **Nigèria** es va agreujar a causa de la inestabilitat generada pels enfrontaments intercomunitaris a la zona central del país, que van provocar el desplaçament de desenes de milers de persones, 25.400 només durant el primer semestre. Es preveu que la situació de desplaçament s'agreugi arreu del país a causa de la irrupció d'escenaris de vio-

12. El 31 desembre 2011 conclourà la Dispensa Extraordinària per als zimbabuesos a Sud-àfrica i, a partir de llavors, s'han d'exigir visats per a romandre al país.

lència relacionats amb les pròximes eleccions presidencials previstes per al 2011. D'altra banda, el còlera va provocar més de 1.500 morts aquest any al nord del país, amb una incidència mortal en el 4,1% dels casos. La regió septentrional també es va veure afectada per la greu sequera i la inseguretat alimentària registrada al Sahel.

c) Banya d'Àfrica

Països	Factors de la crisi
Djibouti	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Etiòpia	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Somàlia	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Sudan	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies, desastres naturals

La recrudescència de la violència a Mogadiscio i al sud de **Somàlia** va generar nous desplaçaments forçats de població durant l'any, encara que el nombre total de desplaçats interns es va mantenir estable, 1,46 milions. La xifra de refugiats es va elevar fins als 614.000, la qual cosa va portar a l'obertura d'un nou camp d'acollida a Etiòpia. La major part dels desplaçats es van concentrar al corredor d'Afgooye (prop de 410.000), als afores de la capital, on l'accés de les organitzacions humanitàries va ser restringit durant la major part de l'any, fet que va generar situacions d'extrema vulnerabilitat. D'altra banda, l'expulsió de vuit organitzacions humanitàries internacionals del sud del país, després que el grup armat al-Shabab les acusés de proselitisme i de ser aliades dels Estats Units, va deixar al voltant d'un milió de persones sense assistència humanitària. Tot i així la relativa millora de les collites va permetre reduir en un 25% el nombre de somalis que necessitava assistència alimentària en acabar l'any, i la xifra es va situar al voltant dels dos milions de persones. L'OMS va denunciar que una cinquena part dels ferits que havien estat tractats als hospitals de Mogadiscio eren menors, d'un total de 5.000 durant aquest any, i la FAO va informar que un de cada sis menors de cinc anys patia desnutrició aguda, posant en relleu la vulnerabilitat dels més joves. Per la seva banda, l'ACNUR va exigir a Kenya, Puntlàndia i Aràbia Saudita, entre d'altres, que posessin fi a les deportacions forçades de refugiats somalis.

Així mateix, al **Sudan**, la situació humanitària va patir un fort deteriorament a la regió occidental de Darfur per la reactivació dels combats entre els grups armats i l'Exercit.¹³ L'escenari més preocupant es va produir a Jebel Marra on milers de persones van quedar aïllades i

sense assistència per períodes de fins a nou mesos a causa de la inseguretat i el bloqueig a l'accés de les organitzacions humanitàries. L'OMS i UNICEF van aconseguir el permís per entrar a la zona a l'octubre, i l'OCHA va demanar que s'ampliés a totes les organitzacions d'assistència. La militarització dels camps de desplaçats a la regió va tornar a ser notícia a l'agost, quan es van produir enfrontaments entre els seus habitants a Kalma (sud) i Zalingei (oest) per postures enfrontades sobre la participació en les negociacions de pau. El Govern va anunciar el tancament del camp de Kalma (el més gran de la regió amb 82.000 persones) en considerar-lo un refugi de la insurgència. En aquest sentit, les autoritats sudaneses van presentar a l'octubre la seva nova estratègia per a Darfur en què es contemplava la inversió en el desenvolupament de la zona i l'inici d'operacions de retorn de desplaçats. Amb aquesta finalitat, l'ACNUR va anunciar que es responsabilitzaria que aquests retorns respectessin la condició de voluntarietat per part dels afectats. El segrest de personal humanitari, els atacs contra la missió de pau i els assalts a combois amb material d'assistència van augmentar també durant el 2010, dificultant en gran mesura les tasques humanitàries. Al mes d'octubre es va comptabilitzar que s'havien produït almenys 106.715 nous desplaçaments a Darfur des que es va iniciar l'any.

D'altra banda, a la regió meridional sudanesa, l'anunci del Govern del sud (GOSS, per les sigles en anglès) de l'inici d'una campanya per donar suport al retorn de la població del Sudan del sud desplaçada, que resideix al nord del país, va despertar les alarmes de la comunitat humanitària per la falta de planificació i per l'impacte que podria tenir per al sud el retorn massiu d'1,5 milions de persones. El cost de la campanya de retorn es va xifrar en 25 milions de dòlars, dels quals el GOSS va aportar la meitat. Com a mínim 140.000 persones van tornar al sud entre els mesos d'octubre i desembre, principalment a la capital, Juba, i l'estat d'Unity, mentre que la greu situació humanitària a l'Alt Nil va generar demandes d'ajuda per part dels retornats. La nova secretaria general adjunta per a Afers Humanitaris de l'ONU, Valerie Amos, va visitar el país al

novembre i va denunciar a Juba l'augment de la interferència del GOSS i l'SPLA en les operacions humanitàries; es van registrar 118 casos d'assetjament i restriccions a organitzacions d'assistència al sud el 2010. Així mateix, va assenyalar la millora de la seguretat alimentària al sud, on durant l'any es va reduir el nombre de persones que necessitava assistència, encara que va destacar que la situació es podia veure agreujada amb vista al referèndum, per la qual cosa l'OCHA havia iniciat un pla de contingència per reposicionar material d'assistència de cara a la possible reactivació de la violència. Durant l'any es va produir el desplaçament forçós d'almenys 25.000 persones a la regió meridional. D'altra banda, la greu epidèmia de kala-azar,¹⁴ la pitjor en els últims vuit anys se-

13. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

14. «Malaltia parasitària tropical causada per una varietat de leishmaniosi que es transmet per la picada de certs tipus de mosca de la sorra. La forma més greu, la leishmaniosi visceral, també és coneguda com a kala-azar (febre negra en hindi). Quan una persona s'infecta, el seu sistema immunològic es debilita i és més fràgil davant d'altres infeccions. Els símptomes són anèmia, pèrdua de pes, engrandiment de la melsa i ganglis limfàtics, i febres prolongades». Si no es rep tractament la malaltia és mortal en pràcticament un 100% dels casos. Font: Metges Sense Fronteres <<http://www.msf.es/enfermedad/kala-azar-leishmaniosis>>.

gons MSF, va acabar amb la vida d'almenys 303 persones des que es va declarar el setembre de 2009. Segons l'ONG internacional, la incidència que ha tingut la malaltia al sud és deguda principalment a l'escassetat de serveis sanitaris a la zona, on tres quartes parts de la població no tenen accés a centres mèdics, així com a la creixent malnutrició.

Djibouti es va convertir el 2010 en un cas clar d'emergència humanitària de lenta aparició (*slow-onset*). Quatre anys continuats de sequera van contribuir a minvar les capacitats de provisió de la població, principalment de les comunitats rurals ramaderes. Les reserves d'aigua s'havien esgotat, grans proporcions de bestiar van morir i, com a conseqüència, milers de persones es van quedar sense els seus mitjans de vida. A més, els preus dels aliments es van mantenir a l'alça (Djibouti importa el 80% dels aliments que consumeix) i la recrudescència de la violència a Somàlia va fer augmentar el nombre de refugiats somalis, passant de 12.083 a 14.490 en només un any. Al voltant de 120.000 persones van necessitar assistència humanitària durant el 2010 i la taxa de desnutrició infantil va superar el 20% de la població

menor de cinc anys. A l'octubre, l'OCHA va llançar una crida humanitària anual (posteriorment inclosa als CAP del 2011) per assistir amb 39 milions de dòlars als grups més vulnerables.

D'altra banda, a **Etiòpia**, les estimacions sobre seguretat alimentària publicades al gener pel Govern, en què s'assenyalava que 5,2 milions de persones necessitarien assistència, van disminuir a 2,3 milions el desembre (29,2% de la regió Somali, 29% de Tigray, 26,6% d'Oròmia). La millora va ser atribuïda a les bones col·lites i a la bona gestió de les catàstrofes climatològiques, com les inundacions d'agost que van afectar centenars de milers de persones a la regió Afar, Amhara i Oròmia. No obstant això, diversos estudis realitzats per Oxfam i IFPRI van assenyalar la gran vulnerabilitat de les regions Afar, Somali, Tigray i Oròmia enfront del canvi climàtic i l'escassa capacitat d'afrontament de la població. A l'agost, Human Rights Watch va denunciar l'ús amb fins electoralistes del programa de distribució d'aliments del Govern, afirmant que aquelles persones que donaven suport a l'oposició no rebien l'ajuda.

Quadre 4.1. L'etern retorn, quan acaba el desplaçament intern?

És fàcil determinar, almenys en teoria, que la situació de refugi legalment reconeguda conclou després del retorn al lloc d'origen del refugiat o l'assentament definitiu al país on ha rebut asil. En aquest moment finalitzaria, per tant, l'assistència i el suport consubstancial al dret d'asil. Tanmateix, aclarir quan un desplaçat intern deixa de ser-ho i, per tant, deixa de ser necessària una estratègia de suport específica per a la seva situació no és tan fàcil. En alguns casos, les persones afectades pel desplaçament dins del seu país han retornat a la seva localitat d'origen i encara pateixen marginació i falta de reconeixement dels seus drets per part de les autoritats o de la mateixa comunitat. En d'altres, les persones que han estat desplaçades decideixen quedar-se a la seva nova destinació i aconsegueixen integrar-se en la comunitat, passant a gaudir del mateix nivell de drets i serveis que els seus veïns.

Per tal de reconèixer quan conclouen les necessitats específiques d'assistència per als desplaçats interns, el Comitè Permanent Interagències de l'ONU va aprovar el desembre de 2009 un marc per aconseguir solucions sostenibles, publicat el març de 2010 per Brookings-Bern Institution (un dels principals contribuïdors al seu disseny).¹⁵ Segons aquest marc, el desplaçament conclouria quan les persones aconsegueixen gaudir dels mateixos drets que la resta de les persones que viuen a la comunitat en què resideixen. El marc estableix així vuit criteris per determinar fins a quin punt s'ha assolit aquest objectiu de sostenibilitat:

- *Seguretat*: protecció efectiva dels seus drets i la seva persona per part de les autoritats nacionals.
- *Adequat nivell de vida*: gaudi d'habitatge, atenció sanitària, aliments, aigua i altres mitjans necessaris per a la seva supervivència.
- *Accés a mitjans de subsistència*: accés al mercat de treball o l'exercici de tasques que permetin satisfer les necessitats bàsiques.
- *Restitució d'habitatge, terres i propietat*: devolució o establiment de compensacions en no poder recuperar-los.
- *Accés a documentació*: assignació de targetes d'identificació o la documentació necessària per tenir accés als serveis públics, reclamació de propietats, exercici del dret a vot, etc.
- *Reunificació familiar* en el lloc d'origen o en el que es decideixi com a residència.
- *Participació en la vida pública*: dret a vot, accés a la funció pública, lliure associació, etc.
- *Accés a reparacions i justícia efectiva*: establiment de garanties processals per a les violacions dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari de què han estat objecte, i de compensacions per als afectats.

Per a l'aplicació i mesura de l'abast d'aquests criteris caldrà tenir en compte els contextos i la situació específica en cada cas. Tots ells es basen en un principi comú, la no discriminació de la persona afectada pel desplaçament. Així mateix, dins del marc d'actuació es fa un èmfasi especial en la necessitat que s'implementin intervencions de mitjana i llarga durada per aconseguir la sostenibilitat de les situacions de retorn i reassentament. S'insisteix, així mateix, en el fet que les comunitats que acullen retornats o desplaçats interns poden tenir necessitats similars a aquests que cal tenir en compte.

15. Inter-agency Standing Committee. *IASC Framework on Durable solutions for Internally Displaced Persons*. Washington: Brookings-Bern Institution, abril 2010. <http://www.brookings.edu/reports/2010/0305_internal_displacement.aspx>.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Factors de la crisi
Txad	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies, desastres naturals
Kenya	Tensió, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
R. Centreafricana	Conflicte armat, desplaçament forçat
RD Congo	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies
Uganda	Conflicte armat, desplaçament forçat

Al **Txad** es van desenvolupar dos escenaris d'emergència durant l'any. A la zona est del país la protecció de la població desplaçada (txadiana i sudanesa) es va veure compromesa davant la retirada de la missió fronterera MINURCAT, que va concloure el desembre de 2010, malgrat les promeses del Govern txadià que a partir de llavors serien les seves forces les encarregades de vetllar per la seguretat d'aquests grups. No obstant això, el nombre d'atacs contra personal humanitari va decreïxer en comparació del registrat el 2009 i representants de la missió i el Govern es van reunir en reiterades ocasions per coordinar una estratègia de sortida que evités que es produïssin buits de seguretat. A partir del 2011 el Destacament Integral de Seguretat, compost de personal txadià format per Nacions Unides, serà el responsable principal de la seguretat dels desplaçats a l'est. Al voltant de 43.000 persones desplaçades internes van poder tornar a les seves localitats d'origen durant l'any. El segon escenari d'emergència es va produir a la regió saheliana del Txad, al nord-oest del país, on dos milions de persones patien d'inseguretat alimentària i el 25% dels menors patien desnutrició aguda. Les organitzacions humanitàries van alertar de l'escassa presència de les ONG a la zona i de l'extrema vulnerabilitat de la població, que es va veure afectada també per una epidèmia de còlera (prop de 6.000 casos i 166 morts) i per les inundacions que van provocar 175.000 damnificats. Un esdeveniment positiu va ser la ratificació al novembre de la Convenció de Kampala per a la Protecció dels Desplaçats Interns, la qual cosa farà que el Govern creï una nova legislació interna amb la finalitat de donar seguretat i suport a les persones afectades pel desplaçament a l'interior del país.

Així mateix, a la **R. Centreafricana** la supressió de la MINURCAT va suposar un repte més gran per al Govern, que es va declarar incapaç de controlar la zona fronterera i d'oferir seguretat a la població, per la qual cosa va demanar a Nacions Unides alternatives a la retirada de la missió. La inseguretat va ser una constant a la zona, fet que va impedir el desenvolupament de les tasques d'assistència humanitària en reiterades ocasions durant l'any, així com l'activitat agrícola. Tot això va contribuir a la disminució del nombre d'aliments disponibles a les regions del nord. L'ACNUR va celebrar la reobertura del nord i l'est del país als treballadors humanitaris, després que l'accés a la zona romangués altament restringit

per motius de seguretat des de desembre de 2008. No obstant això, es tem que amb la retirada de la MINURCAT la mobilitat a l'àrea es vegi de nou reduïda. Va ser especialment preocupant la situació a la província de Vakaga (nord), on es va produir un atac a final de novembre que va desplaçar les 8.000 persones que residien a la localitat de Birao, només dues setmanes després de la retirada de la MINURCAT.¹⁶ L'alt comissionat de l'ONU per als refugiats, António Guterres, i el representant especial de l'ONU per als refugiats, Walter Kaelin, van recordar la situació d'oblit que pateixen prop de 200.000 persones desplaçades internes al nord del país i la necessitat de trobar solucions permanents per a la seva situació. Durant l'any es va produir un notable increment del nombre de persones afectades pel desplaçament intern, que van passar de 168.000 a 192.000.

A la **RD Congo**, la persistència de la violència a la regió est (Kivus i Orientale) va generar nous desplaçaments de milers de persones durant tot l'any. En canvi, la reducció de la violència a la província d'Equateur va facilitar el retorn de les persones que s'havien vist obligades a fugir el 2009. A final d'any, la xifra de desplaçats interns s'havia reduït de 2,1 milions a 1,7. L'activitat humanitària a l'est es va veure obstruïda reiteradament per segrestos, atacs a combois humanitaris i tancament d'àrees durant operatius militars contra grups armats, que van contribuir a l'aïllament de poblacions altament vulnerables en zones remotes i sense accés a assistència. D'altra banda, la FAO va alertar de la greu situació d'inseguretat alimentària a la qual s'enfrontaven diverses províncies a l'oest del país, principalment Kasai, Bandundu i Equateur. El dèficit de finançament que va patir la crida anual per al país (només va aconseguir recaptar el 59%) va afectar la posada en marxa i la implementació de molts programes d'assistència.

L'OCHA va certificar la pràctica conclusió dels programes de reassentament de les comunitats desplaçades pel conflicte armat de l'LRA al nord d'**Uganda**, fet que va comportar que no es llancés una crida específica per al país amb vista al 2011. L'acció d'aquest grup armat, però, va tenir un greu impacte per als països veïns (RD Congo, Sudan i R. Centreafricana), on més de 400.000 persones s'han vist obligades a fugir dels seus atacs en els últims dos anys. Malgrat els avenços, la manca de serveis bàsics a les àrees de retorn va perpetuar la vulnerabilitat de la població, de manera que l'IASC va acordar amb la Comissió de Drets Humans ugandesa la implementació durant l'any d'una estratègia de transició conjunta per proveir els retornats de solucions permanents i sostenibles. La situació més preocupant al país es va produir a la regió de Karamoja (nord-est), on prop d'un milió de persones, principalment comunitats ramaderes, patien una greu inseguretat alimentària a causa de la contínua sequera.

D'altra banda, a **Kenya** la inseguretat alimentària es va reduir durant l'any, i va passar d'afectar 1,6 milions de persones al febrer a 1,2 milions al novembre. Les zones amb més escassetat i pitjor accés van ser el nord i el nord-est, regions ramaderes on un gran nombre de caps de bestiar van morir durant l'any per la sequera i on els

16. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

enfrentaments interclànics van generar el desplaçament de la població. La inseguretat a la zona fronterera amb Somàlia va obligar les agències humanitàries a usar es-cortes, fet que va augmentar el cost de les actuacions d'emergència. Les previsions per al 2011 auguraven un deteriorament de la situació per la persistència de les sequeres, a causa del fenomen climatològic de *La Niña*. No obstant això, pel que fa al 2009, el nombre de persones que patien carestia d'aliments es va reduir a la meitat.

Les morts per còlera a Haití van superar les 2.000 víctimes a final de 2010

combat del còlera durant un any, demanant 164 milions de dòlars.

Una altra greu font de preocupació va ser l'augment dels casos de violència de gènere als camps d'acollida.¹⁸ La taxa de fecunditat es va disparar des del terratrèmol, d'un 4% a un 12%, encara que dues tercers parts dels embarassos eren no desitjats i un percentatge no definit podria ser resultat de violacions, tot i que la manca de reconeixement i denúncies va impedir saber el grau d'incidència.¹⁹ La

lentitud en la construcció de refugis provisionals, per reallotjar la població que estava sota les tendes de lona, va ser un altre dels problemes que van dificultar el compliment dels objectius de protecció. La manca de terrenys segurs per a la seva construcció va ser un dels principals obstacles, juntament amb les deficients infraestructures de comunicació resultants del terratrèmol i les posteriors inundacions. Les tasques es van quedar estancades en la fase d'assistència humanitària més bàsica i gran part dels fons compromesos pels donants no van arribar a materialitzar-se. La irrupció de l'epidèmia de còlera va obligar, d'altra banda, a redefinir les prioritats de les organitzacions humanitàries, d'agències i institucions arran de la manca de recursos.

Amèrica

Països	Factors de la crisi
Colòmbia	Conflicte armat, desplaçament forçat
Guatemala	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Haití	Tensió, inseguretat alimentària, epidèmies

Al novembre, 18 països d'Amèrica van signar la Declaració de Brasília per a la protecció dels refugiats i els apàtrides,¹⁷ de la qual l'ACNUR va destacar tres elements: el respecte del principi de *non-refoulement* (incloent-hi el no-rebuig a les fronteres i la no-penalització de l'entrada il·legal), el suport a la incorporació de consideracions relatives al gènere i als diferents grups d'edat dins de les legislacions nacionals per a la protecció de refugiats i desplaçats, i la disposició dels signants d'anar més enllà dels supòsits coberts per la Convenció del Refugiat de 1951, ampliant la protecció a altres grups afectats pel desplaçament.

L'*annus horribilis* haitià es va iniciar amb el terratrèmol que va assolir la capital, Port-au-Prince, el 12 de gener i que va provocar la mort d'almenys 230.000 persones i va afectar un terç de la població total. 1,5 milions de persones van perdre les seves cases a **Haití** i es van veure forçades a viure en campaments assistits per organitzacions humanitàries, però en condicions de salubritat molt deficitàries. Malgrat les alertes davant un possible brot epidèmic coincidint amb l'arribada de l'època de pluges, no es va aconseguir evitar que els primers casos de còlera es comencessin a registrar a l'octubre. Les tempestes tropicals, com l'huracà Tomàs –que va causar prop de 30 víctimes mortals–, van propiciar les continuades inundacions que van afavorir l'extensió de l'epidèmia. En acabar l'any s'havien comptabilitzat més de 2.120 morts i més de 44.000 casos detectats (un 2,2% de mortalitat, el doble del que es considera normal per l'OMS). Sectors de la població es van enfrontar amb les tropes de la MINUSTAH al novembre, a les quals acusaven de ser les responsables del brot. El 12 de novembre, Nacions Unides va llançar una crida especial destinada a finançar l'estratègia de

El desplaçament forçat va continuar sent una constant a **Colòmbia** durant el 2010, i es van veure especialment afectades les comunitats afrodescendents i indígenes. Al mes d'agost es va fer un primer balanç anual del desplaçament, segons el qual almenys 7.500 persones s'havien vist forçades a fugir des que va començar l'any. A més, almenys 30 treballadors humanitaris haurien perdut la vida en aquest mateix període mentre desenvolupaven tasques d'assistència. La inseguretat va limitar greument l'accés de les organitzacions humanitàries a zones afectades pel desplaçament al departament de Nariño. Al setembre, la proposta de llei per a la restauració de terres als desplaçats interns, promoguda pel nou Govern, va ser criticada per la seva pràctica inoperància per nombroses organitzacions. En aquest sentit, l'IDMC va assenyalar que calien algunes modificacions en el text original de manera que oferissin als afectats una veritable oportunitat de recuperar les seves terres.²⁰ Una de les disposicions més criticades va ser la clàusula que impedeix a aquells que recuperin les seves propietats fer ple ús d'aquestes, prohibint la venda de les terres durant cinc anys, fet que limita el dret d'aquestes persones a decidir lliurement on volen viure. A més, s'haurà d'aclarir qui es considera víctima segons la nova llei i només podran reclamar aquelles persones que van perdre les seves terres després de 1991, deixant un gran nombre d'afectats fora de la nova legislació. D'altra banda, durant la Conferència Regional Humanitària celebrada a Quito al novembre, l'Equador va fer una crida a la cor-

17. El països signants van ser: Argentina, Bolívia, Brasil, Xile, Colòmbia, Costa Rica, Cuba, Equador, El Salvador, Guatemala, Mèxic, Nicaragua, Panamà, Paraguai, Perú, República Dominicana, Uruguai i Veneçuela. Canadà i els Estats Units van assistir com a observadors a la reunió. <<http://www.unhcr.org/4cdd3fac6.pdf>>.

18. Vegeu el capítol 6 (Gènere).

19. Dades ofertes per UNFPA a *El País*, «Los embarazos se disparan en Haití», 24 de novembre de 2010. <http://www.elpais.com/articulo/internacional/embarazos/disparan/Haiti/elpepiint/20101124/elpepiint_12/Tes>.

20. Albuja, Sebastián. *Un Nuevo Impulso a la Restitución de Tierras. Hacia la Restitución de la Propiedad de la Población Desplazada en Colombia*. Ginebra: IDMC, novembre de 2010. <[http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/89459FC818D017DC12577F2003BBB05/\\$file/Colombia_SCR_Nov2010_sp.pdf](http://www.internal-displacement.org/8025708F004BE3B1/%28httpInfoFiles%29/89459FC818D017DC12577F2003BBB05/$file/Colombia_SCR_Nov2010_sp.pdf)>.

Quadre 4.2. Haití: Lliçons apreses?

El 12 de gener un fort terratrèmol va assolir Haití i un nou repte va emergir per a l'acció humanitària. Diverses ONG van considerar com un fet sense precedents que un desastre d'aquesta magnitud s'hagués produït en una zona urbana, densament poblada i amb uns índexs de vulnerabilitat previs elevats. La resposta, tot i la manca de coordinació inicial entre tots els actors implicats en l'acció de socors, va aconseguir ser efectiva en el salvament de vides, tenint en compte els obstacles que suposaven la pràctica desaparició de les infraestructures terrestres de comunicació i la paralització de gran part dels mecanismes de resposta locals a causa de la virulència del sisme.

No obstant això, la manca de previsió i de preparació per a un desastre semblant va contribuir que es produïssin nombrosos errors. En primer lloc, la manca de coordinació entre actors –humanitaris, polítics i militars, tant nacionals com internacionals– va augmentar el grau de confusió; es van dur a terme actuacions precipitades sense consultes prèvies i es va ignorar principalment les autoritats locals en la presa de decisions. Així mateix, s'hauria d'haver fet un esforç més gran per tal d'aconseguir fer complementàries les tasques de rescat (de les quals, arran de la manca de mitjans locals, es van encarregar forces militars dels Estats Units, Europa, Canadà, Brasil i Nacions Unides) i les actuacions d'assistència humanitària (que haurien d'haver proveït en la mesura del possible exclusivament per organitzacions d'assistència amb una capacitat avalada). La realitat va desbordar les previsions i la capacitat d'actuació de les organitzacions, per la qual cosa la seva coordinació hauria estat de gran ajuda per augmentar l'efectivitat en la resposta. En conclusió, més enllà de la denúncia dels treballadors humanitaris del que van considerar una intromissió dels militars en el seu espai d'acció durant els primers dies de resposta al terratrèmol, s'hauria d'haver reconegut des de l'inici la prioritat de crear espais per al diàleg i el repartiment de tasques entre aquestes dues forces per a l'assistència de la població.

El Comitè Permanent Interagències de l'ONU va realitzar una avaluació de la resposta a Haití tres mesos després d'haver-se produït el terratrèmol.²¹ Algunes de les principals conclusions de l'informe s'assemblen a les lliçons apreses durant la resposta al tsunami que el 2004 va assolir el Sud-est Asiàtic.²² Podem parlar aleshores de lliçons apreses o de repetició d'errors?

Entre les principals coincidències de les dues avaluacions destaquen:

- Ampliar la col·laboració entre actors internacionals i institucions nacionals.
- Tenir en compte les capacitats locals i donar-los suport per tal que es desenvolupin.
- Reforç del lideratge –centre operatiu de coordinació clar i amb capacitat d'establir una estratègia compartida, capacitat per coordinar-se amb actors militars o altres relacionats amb les tasques de salvament i assistència.
- Avaluació de necessitats coordinada i ajustada a la realitat.
- Valorar l'impacte de la provisió de serveis gratuïts i de l'ajuda en espècie que pot afectar negativament el mercat intern.
- Gestió de les ONG –necessitat que la comunitat humanitària sigui capaç de determinar quines ONG estan capacitades per a actuacions d'emergència i evitar així l'arribada massiva de personal poc capacitada a causa de l'efecte crida dels mitjans de comunicació.

Un primer pas per millorar la resposta humanitària a Haití seria aconseguir que les lliçons apreses dels errors, i també dels encerts, de l'actuació immediata al terratrèmol es tinguessin en compte durant les tasques de reconstrucció. Davant les crítiques, el secretari general adjunt per a Assumptes Humanitaris de l'ONU, John Holmes, va insistir a assenyalar que la falta d'aplicació de les lliçons apreses era conseqüència també al fet que, un cop assenyalat l'error, les solucions són difícils d'implementar d'una manera adequada en el terreny. Aquestes declaracions posen en relleu la necessitat d'un treball previ per aconseguir que la coordinació dels actors davant d'una emergència sigui estratègica, efectiva i generi el menor nombre d'errors possible.

responsabilitat dels països de la zona per assistir els refugiats colombians, assenyalant que anualment l'Equador destina 40 milions de dòlars a aquest col·lectiu.

A més, a Colòmbia, les pluges torrencials que van afectar el país des del novembre van causar la mort d'almenys 200 persones i van damnificar més de dos milions de colombians, dels quals un milió i mig van perdre el seu habitatge. El Govern va estimar els danys en més de 300 milions de dòlars i va assenyalar que la situació d'emergència havia afectat 28 dels 32 departaments del país. El nord, el sud-oest i les riberes del Magdalen

na i del Cauca van ser les que es van endur la pitjor part. El Govern va aprovar una partida extraordinària de 157 milions de dòlars per assistir a la població afectada, però va estimar que caldria el suport internacional per donar resposta a la magnitud del desastre.

Guatemala, per la seva banda, es va veure afectada per nombrosos fenòmens naturals (tempestes tropicals, erupcions volcàniques, sequeres prolongades), que van contribuir a minvar la seva producció agrícola i a deteriorar la seguretat alimentària. A final d'any s'estimava que 335.000 persones patien inseguretat alimentària al país, millorant les previsions inicials, encara que els

21. Grūnewald, François, Andrea Binder i Yvivo Georges. *Inter-agency real-time evaluation in Haiti: 3 months after the earthquake*. Global Public Policy Institute i Urgence Réhabilitation Développement. Ginebra, OCHA: 31 de agost de 2010. <<http://www.alnap.org/pool/files/haiti-ia-rte-1-final-report-en.pdf>>.

22. Cosgrave, John. *Synthesis Report: Expanded Summary. Joint Evaluation of the International Response to the Indian Ocean Tsunami*. Londres: Tsunami Evaluation Coalition, gener 2007. <http://www.alnap.org/pool/files/Syn_Report_Sum.pdf>.

preus de productes bàsics es mantenien a l'alça per la necessitat d'importacions. La situació d'emergència va portar el país a llançar una crida humanitària de 34 milions de dòlars al març, per assistir 680.000 persones en el corredor sec; al juny es va fer una nova crida de 15 milions després del pas de la tempesta tropical Agatha, per socórrer prop de 400.000 persones afectades per les pluges.

Àsia i Pacífic

Un informe de Nacions Unides va destacar a l'octubre que els països a Àsia i el Pacífic eren més proclius a patir desastres naturals, a causa no només de l'ocurrència de catàstrofes sinó del nivell de desprotecció de la població i l'absència de mecanismes d'alerta primerenca i resposta ràpida. En concret, la població asiàtica seria quatre vegades més vulnerable que l'africana i fins a 25 vegades més que l'europea o nord-americana. En aquest sentit, l'organisme va emfatitzar la necessitat de promoure més estratègies de reducció del risc de desastres a la regió, incloent-les dins del marc més ampli de les actuacions de desenvolupament destinades a reduir les desigualtats econòmiques i els desequilibris socials i mediambientals.

a) Àsia Central

Països	Factors de la crisi
Kirguizistan	Tensió, desplaçament forçat

Una nova emergència humanitària va aparèixer a Àsia quan la violència intercomunitària va esclatar al sud de **Kirguizistan** al mes de juny. Com a mínim 100.000 persones van buscar refugi a Uzbekistan, mentre 375.000 van romandre desplaçades dins de les fronteres kirguizes. La tornada es va iniciar amb celeritat i l'ACNUR va assenyalar al juliol que només 75.000 persones romanien desplaçades. Al novembre l'agència per als refugiats va finalitzar la construcció de refugis provisionals per a 13.400 persones que no havien pogut reconstruir encara els seus habitatges i planificava la distribució d'ajuda a 50.000 persones fins al febrer de 2011. Per la seva banda, el PMA va assenyalar que assistiria 350.000 persones arreu del país amb provisions d'aliments i que 240.000 més al sud, afectats per la violència, continuarien rebent ajuda. En aquest sentit, un estudi del PMA va revelar que 1,4 milions de persones patien inseguretats alimentària al país, mentre la FAO va assenyalar al novembre l'augment sostingut del preu de la cistella bàsica des del juny. L'OCHA va recordar durant el llançament de la seva crida anual CAP que la crisi de Kirguizistan només havia aconseguit recaptar el 55% necessari per finançar les tasques d'assistència.

b) Àsia Meridional

Països	Factors de la crisi
Afganistan	Conflicte armat, inseguretats alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals

Nepal	Tensió, inseguretats alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Pakistan	Conflicte armat, inseguretats alimentària, desplaçament forçat, desastres naturals
Sri Lanka	Conflicte armat, desplaçament forçat, desastres naturals

El **Pakistan** es va convertir el 2010 en l'emergència humanitària més greu de la zona, a causa de les pluges torrencials que van assolir el país durant el tercer trimestre de l'any. 20 milions d'afectats (el 10% de la població total), 10 milions de persones sense llar i 2 milions d'hectàrees de cultiu destruïdes van ser el balanç del monso. S'estima que al voltant de 1.700 persones van perdre la vida. Les províncies més afectades van ser Sindh (sud-est) i Punjab (nord-est), on es van concentrar el 75% dels damnificats. La tercera província més afectada va ser Khyber-Paktunkhwa (nord-oest), on el govern local va alertar que la falta d'assistència podria enfortir els talibans a la zona, facilitant el reclutament de persones en situació d'extrema desprotecció. Abans de les pluges ja existia un nombre de desplaçats interns a la província que superava els dos milions de persones, segons l'IDMC.

Després de la catàstrofe, Nacions Unides va emetre a l'agost una crida d'emergència inicial de 460 milions de dòlars que va ser ampliada al setembre a més de 2.000 milions per assistir 14 milions de persones. Les tasques de rescat i assistència humanitària es van veure alentides en un primer moment pel tall de les comunicacions terrestres a les zones més afectades, però també, i de manera preocupant, per la lentitud dels donants a aportar fons. Aquest fet va ser atribuït pels analistes i responsables humanitaris a una falta de credibilitat i confiança en el Govern pakistanès per a la canalització de l'ajuda, així com al temor que l'assistència pogués acabar en mans dels talibans. Els fons només van començar a arribar de forma massiva un mes després de l'inici de la crisi, després que el secretari general de l'ONU visités el país i donés la veu d'alarma. Tot i així, en concloure l'any no s'havia aconseguit arribar al 50% de finançament de la crida d'emergència. La major part dels desplaçats per les pluges havien tornat als seus llocs d'origen al desembre, encara que un milió de persones continuaven desplaçades a Sindh. Brots epidèmics de dengue, còlera i malària es van observar a les zones afectades per les pluges.

La catàstrofe va contribuir a invisibilitzar la greu situació humanitària de la població afectada per la violència i el desplaçament forçat en altres regions del país, principalment a les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA, per les sigles en anglès) i a Khyber-Paktunkhwa. El retorn de població va ser utilitzat en algunes àrees com a estratègia militar de l'Exèrcit pakistanès per assegurar el control sobre territori guanyat als talibans, forçant a la població a retornar tot i la inexistència de serveis bàsics i la persistència de la violència, fent-los víctimes de constants amenaces per part dels talibans. L'ACNUR va anunciar que al desembre s'iniciarien els programes d'assistència per al retorn dels desplaçats a Waziristan Sud (desplaçats per la violència a l'octubre de 2009), després que un 85% dels consultats mostrés el seu desig de tornar. Els recursos desti-

nats a finançar el Pla Humanitari de caràcter anual llançat per l'OCHA al febrer van començar a declinar a partir de les inundacions, fet que va obligar la coordinadora humanitària a emetre un document priorititzant determinades actuacions per cridar l'atenció sobre la manca de fons i el impacte que això estava tenint sobre les necessitats humanitàries del conjunt de la població. S'estimava que, per cobrir el dèficit de fons en aquestes àrees prioritàries, calien 244 milions de dòlars. A escala nacional, Nacions Unides preveuen donar assistència el 2011 a 7,5 milions de persones amb una situació de seguretat alimentària altament precària.

El 2010 va continuar a l'**Afganistan** la crisi de desplaçament alimentada pels combats contra la insurgència talibana, a més de pels desastres naturals. En total, prop de mig milió de persones van romandre desplaçades dins del país, 319.000 d'elles a causa de la violència, segons les dades de l'ACNUR. Només el 2010 es van produir 120.000 nous desplaçaments. La ciutat de Kandahar va resultar especialment afectada durant els últims mesos de l'any, quan el tancament de les comunicacions terrestres, dins de l'estratègia per assetjar la insurgència talibana, va impedir l'evacuació segura de civils així com la seva assistència. L'OCHA va estimar que de cara al 2011 7,8 milions d'afeganesos necessitaran assistència alimentària i un milió dependran de les ajudes agrícoles per tirar endavant les seves collites. El nombre de refugiats afganesos que durant l'any va decidir retornar al país va augmentar de manera destacada respecte a l'any passat, quan es va registrar la xifra més baixa de retorn des de l'inici de la crisi, encara que no es disposen de xifres globals en finalitzar el 2010. Aquest increment va ser degut principalment a la greu crisi humanitària que va travessar el Pakistan, principal país d'acollida, del qual van tor-

20 milions de persones es van veure afectades per les inundacions al Pakistan, la meitat de les quals van perdre la seva llar

nar 104.000 afganesos entre març i octubre. ONG, com Oxfam, van afirmar que l'estratègia de retirada de tropes durant els propers anys reduiria el finançament de l'assistència humanitària, ja que els països implicats utilitzaven la implementació de projectes humanitaris dins de la seva lògica bèl·lica i de l'estratègia nord-americana coneguda com a *hearts and minds*.²³

Nacions Unides va assenyalar que durant el 2010 els atacs contra civils i contra el personal humanitari es van ampliar a zones que abans eren relativament segures. No obstant això, l'organització local Afghanistan NGO Safety Office (ANSO) va oferir dades que contrastaven amb aquesta tendència i va assenyalar que el nombre d'atacs contra personal humanitari durant el primer semestre de l'any s'havia reduït en un 35% respecte al mateix període del 2009. En aquest sentit, organitzacions com el CICR van confirmar que, tot i el deteriorament de la situació de seguretat al país, els seus equips havien aconseguit un major accés, fet que es va atribuir a l'establiment de diàleg directe amb les forces talibanes per part de les organitzacions. Tot i això, ANSO va subratllar que l'augment de la criminalitat, i no les accions insurgents, estava contribuint a dificultar les operacions humanitàries. Malgrat això, l'atac més greu contra una organització humanitària el 2010 es va produir a la província afganesa de Badakhshan, quan deu membres d'un equip mèdic d'una ONG internacional van morir després de caure en una emboscada. A més, la UNAMA va destacar que els atacs que tenien l'ONU com a objectiu van créixer un 113% respecte a l'any anterior. Per la seva banda, les ONG al terreny van continuar exigint l'OCHA que complís amb el seu paper de coordinació de l'estratègia humanitària a l'Afganistan, per fer una avaluació conjunta i eficient de les necessitats que facilités la resposta adequada als beneficiaris.

Quadre 4.3. És possible mesurar el cost humà de les guerres?

L'informe *Global Burden of Armed Violence*,²⁴ elaborat per la Geneva Declaration el 2008, assenyala una relació de 4 a 1 entre les morts indirectes i les directes (per cada mort en confrontació armada es produeixen quatre morts indirectes relacionades amb el conflicte). La dificultat de quantificar el nombre de decessos provocats per les guerres que no són morts directes en enfrontaments planteja diversos interrogants: Quines morts es quantificarien? Com? Quin seria l'espai de temps que caldria mesurar?

Human Security Report Project (HSRP), en el seu informe *The Shrinking Cost of War*, va afirmar el gener de 2010 que el nombre de víctimes mortals en contextos de conflicte s'havia reduït significativament si es comparaven les guerres actuals amb les que van tenir lloc a mitjan segle xx, la qual cosa va revifar el debat al voltant de l'estimació del cost humà de les guerres.²⁵ Els arguments esgrimits per aquest centre de recerca per recolzar la seva hipòtesi sobre una reducció de les víctimes van ser tres:

- La major part dels conflictes armats d'avui en dia són de baixa intensitat, localitzats geogràficament i lliurats per grups armats petits amb escassa capacitat militar i, per tant, el volum de morts que provoquen és menor al que provocaven els conflictes nacionals o internacionals.
- Les millores introduïdes en els sistemes de salut pública en períodes de pau té un impacte en la reducció dels índexs de mortalitat també en època de conflicte.

23. Estratègia destinada a aconseguir el suport de la població civil a través de la implementació de projectes d'assistència a la població.

24. Geneva Declaration. *The Global Burden of Armed Violence*. Ginebra: Geneva Declaration, setembre de 2008. <<http://www.genevadeclaration.org/fileadmin/docs/Global-Burden-of-Armed-Violence-full-report.pdf>>

25. Mack, Andrew, ed. «The Shrinking Cost of War», a *Human Security Report 2009*. Vancouver: Simon Fraser University of Canada, 20 de gener de 2010. <http://www.humansecurityreport.info/2009Report/2009Report_Complete.pdf>

— La major presència dels actors humanitaris en terreny en situacions de violència i la major efectivitat de l'assistència ha reduït els nivells de mortalitat en períodes bèl·lics.

En aquest sentit, l'HSRP va afirmar haver obtingut una evidència estadística de la reducció anual en el nombre de morts a escala nacional, independentment de si el país analitzat patia un conflicte armat o no. El centre va prendre com a referència les dades sobre mortalitat infantil en menors de cinc anys —un grup de població que es considera dels més vulnerables—, constatant que la taxa de morts es reduïa també en períodes de guerra. Aquesta dada, unida a l'estimació que els conflictes armats provoquen mil morts directes anuals enfront de la mitjana de 10.000 que es registrava en els anys cinquanta, va permetre l'HSRP afirmar que el cost humà de les guerres s'havia reduït en les últimes dècades. L'HSRP va qüestionar en el seu informe fins a quin punt algunes de les morts que s'han produït en un context de conflicte armat a causa d'una epidèmia o la inanició no s'haurien pogut produir igualment en període de pau. L'absència de serveis bàsics en algunes zones que no es veuen afectades per la violència genera també víctimes mortals i escenaris humanitaris crítics. Aleshores, quines serien les morts indirectes relacionades amb el conflicte? Seria possible xifrar-les?

L'informe de l'HSRP va revisar els resultats de la recerca duta a terme per l'International Rescue Committee (IRC) el 2008, en la qual es va concloure que el nombre de morts generat pel conflicte armat a l'est de la RD Congo ascendia a 5,4 milions de persones.²⁶ L'HSRP va assenyalar que la investigació de l'IRC era retroactiva i es basava en enquestes molt exhaustives, però que, tanmateix, partia d'una dada errònia. I és que, davant la inexistència de xifres sobre mortalitat prèvies al conflicte armat, es va prendre la mitjana de l'Àfrica Subsahariana com a referència per mostrar l'augment en la taxa de mortalitat durant el període armat. Segons l'HSRP, la mitjana subsahariana és inferior a la de la RD Congo, un dels països amb els pitjors indicadors de desenvolupament de la zona. L'HSRP reduiria el nombre de víctimes en el conflicte de la RD Congo a 900.000, segons els seus propis càlculs. En aquest sentit, l'HSRP ha criticat que algunes organitzacions humanitàries i d'*advocacy* poguessin haver augmentat deliberadament la xifra de morts generades per un conflicte armat amb la finalitat no només de cridar l'atenció sobre una determinada crisi o context bèl·lic, sinó com un mitjà per recaptar fons i permetre la seva supervivència com a organització.

La Geneva Declaration estableix que hi ha dues tècniques comunament emprades per estimar el nombre de morts durant el conflicte: la comptabilitat basada en el nombre de casos registrats i la basada en enquestes retrospectives. En l'estudi realitzat per l'IRC es van tenir en compte estadístiques epidemiològiques, mentre que en les estimacions de l'HSRP es va utilitzar la taxa de mortalitat infantil en menors de cinc anys com a indicador de la morbiditat de la població. Sense entrar a jutjar quin mètode seria el més apropiat, es pot posar en qüestió la fiabilitat de les dades obtingudes per l'IRC donada la dificultat de recopilar aquestes xifres en zones en conflicte. La capacitat dels actors humanitaris en terreny d'informar de manera precisa del nombre de baixes que es produeixen en les zones on es troben és relativa, ja que àmplies àrees queden aïllades d'assistència i comunicació durant llargs períodes de temps a causa de la violència i és difícil precisar el nombre de morts que no han pogut ser registrades.

Finalment, i tenint en compte que els efectes d'una guerra no conclouen amb la fi dels combats, caldria mesurar el nombre de morts indirectes generades per un conflicte després del cessament de les hostilitats, amb la finalitat de reflectir el seu veritable impacte de la desestructuració generada per la violència.

Al **Nepal**, l'atenció es va desplaçar durant l'any de l'emergència humanitària a les operacions de desenvolupament que intenten donar resposta a les situacions de vulnerabilitat crònica i preparar la població davant els desastres. En aquest sentit, l'OCHA va llançar el març de 2010 una crida destinada a finançar la transició entre emergència i desenvolupament dotada amb 123 milions dòlars. En finalitzar l'any, només s'havia aconseguit finançar el 58,2% del Pla Humanitari de Transició, rebaixant un terç el nombre de beneficiaris dels programes d'assistència del PMA en un país on 3,6 milions de persones pateixen inseguretats alimentàries. Les pluges monsoniques per sobre de la mitjana que es van registrar a l'agost van provocar que en algunes zones del país es perdés fins al 50% de la producció agrícola, agreujant encara més la situació de la població i contribuint a l'augment del preu de la cistella bàsica. L'estancament del procés de pau, la manca d'avenços en la reforma del sistema de propietat agrària i en la creació d'una legislació que empari els drets dels des-

plaçats interns va contribuir, durant l'any, a elevar els nivells de vulnerabilitat, especialment a Terai.

Finalment, a **Sri Lanka**, en finalitzar l'any, només 26.000 persones romanien desplaçades, concentrades en la seva majoria a Menik Farm (21.000), de les més de 300.000 que s'havien vist afectades pel desplaçament el 2009. Els intents del Govern de tancar aquest complex abans que acabés l'any, i traslladar els desplaçats interns a centres de trànsit propers a les seves localitats d'origen, es van veure frenats per la necessitat de concloure les tasques de desminatge en grans zones afectades a les àrees de destinació. Les pluges registrades al novembre i desembre van afectar més de 75.000 persones al país, on el nord va ser la zona més damnificada, la qual cosa va fer témer per la sostenibilitat del retorn dels desplaçats interns a la regió. Tot i això, la millora de la situació global al país va portar al tancament de la missió del CICR al novembre. A més, la FAO va assenyalar que la seguretat alimentària havia millo-

26. Coghlan, Benjamin J. et al. *Mortality in the Democratic Republic of Congo: An Ongoing Crisis*. Nova York: International Rescue Committee, gener de 2008. <http://www.theirc.org/sites/default/files/migrated/resources/2007/2006-7_congomortalitysurvey.pdf>

rat en gran mesura durant el 2010 i va destacar que les bones collites van contribuir a la reducció dels preus dels aliments.

c) Àsia Oriental i Sud-est Asiàtic

Països	Factors de la crisi
Filipines	Conflicte armat, desplaçament forçat
Mongòlia	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Myanmar	Conflicte armat, inseguretat alimentària, desplaçament forçat, epidèmies
RPD Corea	Tensió, inseguretat alimentària, desastres naturals

El desplaçament va continuar sent una constant en l'emergència humanitària de **Myanmar**. Al voltant de 20.000 persones es van veure obligades a fugir cap a Tailàndia arran dels enfrontaments entre els grups armats i l'Exèrcit a l'estat Karen al novembre, coincidint amb el període electoral. La majoria va tornar a Myanmar pocs dies després, encara que l'ACNUR va advertir que molts d'ells corrien el risc de nous desplaçaments per la persistència de la violència. El Thailand Burma Border Consortium va estimar que hi havia 446.000 desplaçats a l'est del país en un informe fet públic al novembre.²⁷ Un diagnòstic elaborat per organitzacions mèdiques a la zona oriental birmana va revelar a l'octubre que les taxes de mortalitat materna i infantil eren, respectivament, fins a tres i dues vegades superiors a la regió que la mitjana nacional facilitada per les autoritats de la Junta.²⁸ Així mateix, el 60% de les morts de menors de cinc anys estaven provocades per malalties que es podien haver prevengut i la taxa de desnutrició aguda en aquesta població superava el 40%. L'informe denuncia l'absència total de serveis d'assistència sanitària a la regió, a part dels proporcionats per organitzacions comunitàries amb escassos recursos.

Al juliol va concloure el mandat del Grup de Treball Tripartit encarregat de coordinar l'acció humanitària a les zones afectades pel cicló Nargis des de maig de 2008. L'últim informe del Grup assenyalava que el 27% dels damnificats encara necessitava assistència alimentària i refugi, mentre UN-HABITAT va destacar que 100.000 famílies continuaven sense tenir un allotjament adequat. Les funcions del Grup de Treball Tripartit van passar a ser assumides per la Junta, que va declarar conllosa la fase d'emergència tot i que diversos indicadors assenyalaven la persistència de la crisi. D'altra banda, l'oest del país es va veure afectat a l'octubre pel cicló Giri, que va damnificar 260.000 persones i va arrasar el 50% de les collites a la zona, augmentant la inseguretat alimentària de la població.

La represa del diàleg entre el grup armat MILF i el Govern a les **Filipines** va possibilitar l'inici del retorn dels desplaçats pel conflicte a Mindanao a partir del segon trimestre de l'any. En aquest sentit, les autoritats de la Regió Autònoma del Mindanao Musulmà (RAMM) van posar en marxa una campanya al maig per donar suport al retorn, dirigida des del Centre Nacional de Coordinació (National Focal Body). Per la seva banda, la consellera presidencial per al procés de pau, Teresita Deles, va anunciar al setembre un pla de desenvolupament per a la província de Mindanao, que s'implementarà durant els pròxims tres anys i pretén dotar la zona de serveis bàsics i facilitar el creixement econòmic tot generant ocupació. En finalitzar l'any, s'estimava que 60.000 persones encara romanien en 57 centres d'evacuació a la RAMM, del total de 123.000 persones desplaçades a Mindanao. La presència de mines antipersonals, l'escassetat de serveis bàsics i el temor a una nova ruptura en el procés de negociacions serien els principals obstacles al retorn. La proposta de llei per als desplaçats interns presentada al Parlament al novembre, que identificava la Comissió de Drets Humans com el punt focal en l'àmbit institucional per al desplaçament intern, encara està pendent d'aprovació. D'altra banda, el tifó Megi va afectar dos milions de persones i va deixar 31 morts quan va arribar a l'illa el 18 d'octubre, encara que el Govern no va demanar ajuda internacional per fer front al desastre.

El fenomen climatològic conegut a **Mongòlia** com a *dzud*, en què un estiu sec és seguit d'un hivern amb temperatures extremes, va obligar l'OCHA a fer una crida d'emergència després de constatar que el 17% del bestiar havia mort. 15 províncies de les 21 del país es trobaven en situació d'alerta i s'esperava que, en finalitzar l'any, la xifra augmentés fins a 19. Malgrat la gravetat de la situació, atès que el 30% de la població depèn de la ramaderia per a la seva subsistència, la crida només va aconseguir recaptar el 17% del que s'havia demanat, la qual cosa va impedir el desenvolupament de gran part de les tasques d'assistència previstes. El dèficit d'aliments va ser també una constant durant l'any a la **RPD Corea**. Un informe conjunt del PMA i la FAO fixava en cinc milions de persones (una cinquena part de la població nord-coreana) el nombre de persones afectades per la insuficiència d'aliments. La producció nacional es va veure afectada per les pluges torrencials i les sequeres prolongades en diverses regions. La situació de carestia va portar el Govern a demanar aliments a la República de Corea, encara que les tensions diplomàtiques i militars entre els dos països, que es agreujar en els últims mesos de l'any,²⁹ van suspendre l'enviament d'ajuda d'emergència per part de Seül. En aquest sentit, un informe d'International Crisis Group publicat al març va subratllar que les sancions econòmiques imposades al Govern del país, lluny de contribuir a la transformació del règim nord-coreà, repercutien directament sobre les capes més desfavorides de la població.³⁰

27. Thailand Burma Border Consortium. *Protracted Displacement and Chronic Poverty in Eastern Burma/Myanmar*. Bangkok: TBBC, novembre 2010. <<http://www.tbtc.org/idps/report-2010-idp-en.zip>>

28. Back Pack Health Worker Team i Burma Medical Association. *Diagnosis Critical: Health and Human Rights in Eastern Burma*. Londres: Burma Campaign UK, octubre de 2010. <<http://burmacampaign.org.uk/images/uploads/Diagnosis-critical.pdf>>

29. Vegeu el capítol 2 (Tensions).

30. International Crisis Group. *North Korea under Tightening Sanctions*. Asia Briefing n. 101. Brussel·les: ICG, 15 de març de 2010. <<http://www.crisisgroup.org/~media/Files/Àsia/northeast-Àsia/north-korea/B101%20North%20Korea%20under%20Tightening%20Sanctions.ashx>>

Orient Mitjà

Països	Factors de la crisi
Iraq	Conflicte armat, desplaçament forçat, desastres naturals
Palestina	Conflicte armat, desplaçament forçat
Síria	Inseguretat alimentària, desastres naturals
Iemen	Conflicte armat, desplaçament forçat, desastres naturals

L'Iraq va registrar el 2010 la segona taxa més baixa de retorn des que es va iniciar el conflicte: 105.240 persones (83.110 desplaçats interns i 22.130 refugiats) enfront de les més de 200.000 anuals registrades per l'ACNUR durant els dos últims anys. Aquestes dades posen en relleu la percepció d'inseguretat de la majoria dels iraquians afectats pel desplaçament enfront de les tesis que donaven suport a la sortida de les tropes internacionals argumentant una millora en la situació de violència a l'Iraq. Durant l'any, l'agència de refugiats va mostrar la seva preocupació i malestar per les polítiques de diversos països europeus (Holanda, Noruega, Regne Unit, Suècia) per deportar de manera conjunta els iraquians als quals no havien concedit el dret d'asil, tot i que la persistència de la violència a l'Iraq obligava a evitar el seu retorn. La crida per a l'assistència dels refugiats iraquians a la regió només va aconseguir el 26,5% del que s'havia demanat per al 2010, dificultant així l'assistència dels afectats per l'escassetat de recursos.

D'altra banda, el Pla d'Acció Humanitària publicat per l'OCHA el desembre de 2009 només va aconseguir finançar el 31,8% d'un total de 187 milions de dòlars requerits per a l'Iraq. El retard en la formació del Govern després de les eleccions de març es va assenyalar com la raó principal que alimentava la desconfiança dels donants respecte a la gestió efectiva dels fons.³¹ A més, les ONG van apuntar que la manca de transparència i l'excessiva burocràcia eren els motius principals per a la inhibició de la comunitat de donants.

A Palestina, la UNRWA va destacar que el 80% de la població de Gaza continuava depenent de l'assistència humanitària malgrat el relaxament del bloqueig israelià anunciat al juliol.³² L'agència va criticar l'escassa modificació de les restriccions imposades, que impediè el desenvolupament econòmic de la zona i la reconstrucció dels habitatges i serveis bàsics devastats durant l'ofensiva Plom Fos de 2008-2009. En aquest sentit, 22 ONG internacionals van difondre l'informe *Dashed Hopes: Continuation of the Gaza Blockade*, on es feien ressò de l'impediment a l'entrada de material mèdic després de juliol i de la persistent arbitrarietat en l'adjudicació de permisos de sortida per a tractaments mèdics fora de Gaza. Així mateix, l'alta representant de la UE per a Afers Exteriors, Catherine Ashton, va recordar

que el nombre de productes que entren a Gaza no dona resposta a les necessitats de la població; Amnistia Internacional va declarar, al seu torn, que la suavització del bloqueig només havia aconseguit suavitzar la pressió internacional sobre Israel respecte d'aquesta acció il·legal qualificada de càstig col·lectiu. Durant la conferència de donants celebrada per la UNRWA al desembre, la vicecomissionada general de l'agència va subratllar la falta de fons el 2010 (la crida anual només havia aconseguit un 50% del que s'havia demanat) i va aconseguir el compromís de 214 milions de dòlars per a la implementació dels seus programes de cara al 2011, una tercera part del total previst.

D'altra banda, els quatre anys continuats de sequera a Síria van deixar entre dos i tres milions de persones en situació de pobresa extrema, 800.000 de les quals van perdre els seus mitjans de subsistència. Aquestes dades es van fer públiques durant la visita al país del relator especial de l'ONU sobre el Dret a l'Aliment, que va destacar la greu inseguretat alimentària que patien les regions del nord, on més del 80% dels caps de bestiar haurien mort per l'absència de pluges. Malgrat les urgents necessitats, la crida emesa el 2009 per l'OCHA per finançar un Pla d'Acció contra la Sequera només havia aconseguit, un any després, el 33,4% del que s'havia demanat, tot i que l'import demanat es va reduir en la revisió que es va dur a terme al febrer d'aquest any. Nacions Unides va cridar l'atenció sobre el desplaçament provocat per la sequera, assenyalant que 65.000 famílies s'havien vist forçades a migrar cap a les ciutats com a estratègia de supervivència i que es trobaven entre els grups de població més vulnerables.

Finalment, al Iemen, la persistència de la violència al nord va impedir el retorn de la major part dels desplaçats interns a la zona. L'ACNUR va estimar que a final d'any només un 30% de les més de 320.000 persones afectades haurien tornat a les seves localitats d'origen.³³ Els obstacles principals, a part de la persistència de la violència,³⁴ van ser la presència de mines antipersonals, l'absència de serveis bàsics, la destrucció d'habitatges i infraestructures i la incapacitat del Govern de donar seguretat. Encara que l'acord d'alto el foc assolit al febrer va facilitar l'accés de les organitzacions humanitàries a la zona i va permetre l'avaluació de les necessitats de la població, les governacions de Saada i al-Jawf van mantenir fortes restriccions que van afectar principalment el personal internacional. L'OCHA va destacar la necessitat d'implementar projectes de ràpid impacte a les zones amb més aflluència de desplaçats per reduir les tensions generades amb la població local per l'escassetat de recursos generalitzada. En aquest sentit, el fet que la major part de la població desplaçada resideixi fora dels camps d'acollida (entre un 70% i un 85%) va ser un dels reptes principals per a l'assistència. D'altra banda, tot i que durant l'any es va redactar una política per a la protecció dels desplaçats interns en col·laboració amb

31. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

32. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

33. Segons l'ACNUR, a final d'any el nombre de desplaçats interns al nord encara superava les 300.000 persones.

34. Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

el Govern i les organitzacions d'assistència, en finalitzar el 2010 aquesta no havia estat aprovada per les autoritats.

Al sud també es van produir casos de desplaçament intern i més de 15.000 persones es van veure forçades a fugir de la violència a les governacions d'Abyan i Shabwa, encara que la majoria van poder tornar durant les setmanes següents. D'altra banda, els atacs contra personal humanitari i contra els combois d'ajuda van ser una constant durant l'any arreu del país. Les amenaces van afectar principalment el personal i les organitzacions internacionals, fet que va facilitar que fossin organitzacions locals i personal nacional els encarregats de distribuir l'ajuda. Una altra situació preocupant es va produir a la frontera amb l'Aràbia Saudita, quan almenys 2.000 immigrants, majoritàriament etiops, van intentar creuar al país veí i van ser localitzats per les patrulles de l'Exèrcit saudita i retornats al Iemen on subsistien en condicions deplorables i que van provocar la mort d'almenys 30 persones. L'OIM, MSF i l'ACNUR es van fer càrrec de la seva assistència i van facilitar la repatriació al país d'origen de prop de 800 persones. Els desplaçats per la violència, els refugiats i les persones que pateixen una greu inseguretat alimentària van ser els tres grups fixats com a objectiu per la crida anual per al país, inclosa dins del CAP 2011 de l'OCHA. Les estimacions sobre seguretat alimentària nacional van assenyalar que 7,2 milions de persones, un terç de la població, no té una dieta suficient, de les quals 2,7 milions pateixen de greu inseguretat alimentària. La manca de fons va forçar el PMA a reduir a la meitat les racions d'aliments destinades als desplaçats al nord entre els mesos de maig i setembre. Es preveu que l'impacte d'aquesta decisió sigui greu, ja que el 45% dels menors de cinc anys a la zona pateixen desnutrició aguda.

4.3. Balanç de l'acció humanitària el 2010

A continuació s'analitzen diversos aspectes relacionats amb les crisis humanitàries i l'acció humanitària durant el 2010, en concret les principals dificultats que les organitzacions d'assistència han hagut d'afrontar i el paper que han exercit els països donants.³⁵

a) Principals dificultats de l'acció humanitària

Els contextos en què es desenvolupa l'acció humanitària posen en relleu els reptes als quals els actors humanitaris s'enfronten a l'hora de fer la seva tasca. Els principis de neutralitat, imparcialitat, humanitat i independència moltes vegades es posen en dubte per la realitat, que exigeix respostes que no sempre s'acomoden al compliment d'aquestes màximes.

Un dels grans reptes que han d'afrontar les organitzacions en el terreny és la **reducció de l'espai humanitari**. La multiplicitat d'actors –amb les seves respectives agendes, estratègies i prioritats– que conflueixen en un escenari de violència dona lloc a friccions i difícils equilibris entre els uns i els altres. Durant l'any les actuacions de les forces militars nord-americanes a l'Afganistan i Haití, així com la resposta de l'Exèrcit pakistanès a les inundacions que van devastar gran part del país, van ser un clar exemple d'aquesta difícil coexistència. En el cas de l'Afganistan, va destacar el fet que l'ONU reconegués obertament que no participaria en la reconstrucció de Marjah després que les tropes de l'OTAN realitzessin a la zona una dura campanya contrainsurgent i que posteriorment iniciessin la implementació d'una estratègia d'assistència amb l'objectiu d'aconseguir el suport a la seva presència per part de la població local. El paper de l'Exèrcit dels Estats Units va ser igualment criticat per la seva actuació a Haití, on van imposar una visió de securització de les tasques d'assistència i van desplaçar el Govern nacional de la presa de decisions, establint prioritats sense coordinar la seva resposta amb la de la resta d'actors que es trobaven en el terreny, incloses les ONG internacionals. Finalment, al Pakistan, els militars van desplegar la seva capacitat d'actuació sense comptar amb la direcció del Govern, deslegitimant encara més les capacitats institucionals civils per donar resposta a les necessitats de la població. A més, els helicòpters i l'equip militar enviats pels Estats Units per a tasques de socors van actuar principalment, si no exclusivament, en els bastions talibans amb l'objectiu d'evitar que la població recorregués als insurgents per cercar ajuda.

La **manipulació de l'ajuda** humanitària amb fins diferents als de l'assistència també es va posar en relleu al Pakistan quan els grups talibans van anunciar que destinarien fons per socórrer les famílies afectades per les inundacions o quan es van produir casos clars de discriminació en l'accés a l'assistència per a les comunitats de confessió ahmadi i d'ètnia gitana. D'altra banda, a Etiòpia es van produir múltiples denúncies de la utilització per part del Govern dels programes d'assistència alimentària –finançats amb fons internacionals– per a la captació de vots i l'exclusió de simpatitzants de l'oposició en el repartiment d'aliments.

Igualment preocupant van ser els casos de **desviació de recursos** destinats a l'assistència humanitària. L'any es va iniciar amb la filtració d'un informe de Nacions Unides en què s'informava que els contractistes locals del PMA a Somàlia estaven desviant l'ajuda alimentària de l'agència, a més que tres empreses dedicades al transport de les entrades humanitàries estaven també implicades en el tràfic d'armes. Així mateix, va destacar la publicació al juliol de l'auditoria del Fons per a la Reconstrucció de l'Iraq nord-americà, que va concloure que el 96% dels 9.100 milions de dòlars destinats a

L'auditoria sobre el Fons nord-americà per a la Reconstrucció de l'Iraq va concloure que el 96% dels 9.100 milions destinats a finançar-lo havia estat malversat

35. Per acció humanitària s'entén el conjunt d'activitats que té com a objectiu salvar vides i alleujar el sofriment en situacions de crisi humanitària. Aquestes activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

finançar-lo no tenia control, verificació i justificació del seu ús final.

L'assistència a les víctimes, en molts casos, va quedar soscavada per la **manca d'accés** o el seu impediment deliberat per part dels contendents. Casos paradigmàtics es van produir a la regió sudanesa de Darfur, a l'est de la RD Congo i al nord de la R. Centreafricana i del Iemen, on les autoritats militars van impedir l'accés, adduint raons de seguretat, a zones on es van produir greus enfrontaments que van provocar el desplaçament d'un gran nombre de la població. D'altra banda, a Myanmar i Sri Lanka les modificacions introduïdes pels organismes encarregats de gestionar els permisos d'operació per les organitzacions humanitàries en el terreny van alentir, de vegades fins i tot detenir, l'assistència. Al Níger, la presència de cèl·lules d'AQMI a la zona sahariana va provocar el retraïment de l'activitat d'assistència arran de l'increment dels segrestos. D'altra banda, a Somàlia el grup armat al-Shabab va conti-

nuar amenaçant les organitzacions humanitàries de proselitisme i va expulsar del sud del país com a mínim vuit entitats.

Els treballadors humanitaris es van convertir en **objectiu de la violència** (tant de grups armats com de delinqüents en països en conflicte) al Txad, el Sudan, la RD Congo, la R. Centreafricana, Somàlia, l'Afganistan, el Pakistan, l'Iraq, Colòmbia i Haití, per anomenar només alguns casos. Un dels incidents més destacats –pel nombre de víctimes– va ser l'assassinat a l'agost de deu membres d'un equip mèdic a l'Afganistan. Malgrat la gravetat del cas, l'organització ANSO, que disposa d'una base de dades d'atacs a personal humanitari, va assenyalar que la incidència d'agressions a escala nacional havia disminuït un 35% en el primer semestre de l'any respecte a la registrada el 2009 durant el mateix període. A més, al Iemen els carregaments humanitaris van ser assaltats per les tribus que mantenen disputes amb el govern central.

Quadre 4.4. Les estratègies d'estabilització i les seves implicacions per a l'acció humanitària

La mort de deu membres d'una ONG a l'Afganistan a l'agost, acusats de ser espies occidentals, o l'anunci d'una nova estratègia per posar fi al conflicte armat de Darfur centrada en l'expansió de la presència de l'Estat i la inversió en projectes de desenvolupament, anunciada pel Govern sudanès al setembre, són només dos exemples de la tendència i l'impacte de la implantació d'estratègies d'estabilització.

L'estabilització està basada en la combinació d'accions militars, humanitàries, polítiques i econòmiques per tal d'aconseguir controlar, contenir o gestionar zones afectades per conflictes armats o emergències polítiques complexes.³⁶ En aquest sentit, implica la interacció d'un gran nombre d'actors amb interessos i objectius de vegades oposats i, en molts casos, poc definits. L'estratègia d'estabilització pot sorgir del mateix Estat afectat, com en el cas de Colòmbia o el Sudan (Darfur), d'un Estat que considera la inestabilitat d'un tercer una amenaça nacional o internacional, com succeeix a l'Afganistan o l'Iraq, o d'entitats supranacionals com Nacions Unides, de la qual són un clar exponent les missions integrades com la MONUSCO a la RD Congo, la UNIOGBIS a Guinea Bissau o la MINUSTAH a Haití.

L'estratègia d'estabilització entén l'acció humanitària com una eina per aconseguir un fi, no com un fi en si mateix. L'objectiu de l'assistència humanitària seria, en aquest sentit, aconseguir la seguretat de les forces militars que es consideren legítimes i de la seva estratègia d'enfortiment i construcció de l'Estat.³⁷ Mentre l'acció humanitària persegueix, en principi, salvar vides, l'estabilització es basa en la idea de construcció i enfortiment de l'Estat, i el seu pilar fonamental és la seguretat. La coexistència de diferents agendes polítiques, militars i humanitàries en un mateix context genera contínues friccions entre els actors que les defensen. En la majoria dels casos la comunitat humanitària es nega a ser absorbida dins de les estratègies d'estabilització, assenyalant que la seva funció en el terreny ha d'estar desconnectada de qualsevol fi polític que pugui posar en qüestió el seu principi de neutralitat. No obstant això, tal com apunten Collinson, Elhawary i Muggah,³⁸ la simple presència i activitat de les organitzacions humanitàries que presten serveis en terreny té, es vulgui o no, una lectura política. A més, el finançament per part dels governs de països implicats en el conflicte armat de les actuacions d'agències i ONG en terreny, estarien igualment posant en relleu aquesta col·laboració amb els objectius de pacificació.

No obstant això, les operacions d'estabilització poden afectar l'acció humanitària de manera positiva o negativa. Si bé és cert que la identificació dels treballadors humanitaris com a agents de les potències occidentals ha costat la vida de gran nombre de professionals, també és cert que les estratègies de seguretat han contribuït, en altres ocasions, a facilitar l'accés i el desenvolupament de tasques d'assistència en zones remotes i inaccessibles per la seva perillositat. Un clar exemple d'aquesta sinergia entre el fet militar i l'humanitari es va reflectir durant l'any en els temors arran d'un possible buit de seguretat que va despertar en la comunitat humanitària el cessament de les operacions de la MINURCAT a la frontera del Txad, la R. Centreafricana i el Sudan. El perill no resideix, però, en la presència militar *per se*, sinó també en el que s'intenta legitimar a través de l'assistència humanitària dins de les estratègies d'estabilització, en la majoria dels casos l'ocupació per part d'un tercer país o l'establiment d'un govern de poca credibilitat i dubtosa capacitat.

36. Collinson, Sarah, Samir Elhawary i Robert Muggah. «States of Fragility: stabilisation and its implications for humanitarian action». *Disasters*, vol. 34, Issue Supplement s3. Londres: Overseas Development Institute, octubre 2010.

37. Barakat, Sultan, Seán Deely i Steven A. Zyck. «A tradition of forgetting: stabilisation and humanitarian action in historical perspective». *Disasters*, vol. 34, issue supplement s3. Londres: Overseas Development Institute, octubre 2010.

38. Op cit. Collinson, Elhawary i Muggah.

b) El paper dels donants

L'any passat, l'OCHA va demanar a través del Procés de Crides Consolidades 2010 (CAP) 7.130 milions de dòlars per fer front a les necessitats humanitàries de 48 milions de persones en 25 països. Aquesta crida inicial es va completar posteriorment amb l'emissió de plans d'acció humanitària de caràcter anual per a l'Iraq, el Nepal, el Pakistan i Sri Lanka. Durant l'any es van emetre també crides d'emergència de gran rellevància, com les protagonitzades pel terratrèmol d'Haití i les inundacions del Pakistan, i altres amb una incidència mitjana com la inseguretats alimentària a Guatemala i el Níger, la sequera de Mongòlia, les inundacions a Benín, Burkina Faso i El Salvador i la crisi política a Kirguizistan. En total, les necessitats de finançament humanitari en concloure l'any ascendien a 11.300 milions de dòlars, dels quals s'havia aconseguit obtenir només un 59%. Malgrat que la xifra compromesa pels donants va distar dels objectius fixats per l'OCHA, la coordinadora humanitària va destacar que els 6.600 milions de dòlars recaptats el 2010 era una xifra rècord que mai abans no s'havia aconseguit. Així mateix, el finançament humanitari global va superar els 15.000 milions de dòlars, sobrepassant les aportacions d'anys anteriors. D'aquesta suma total, 5.381.000 es van destinar a tasques d'assistència en situacions de desastre natural,³⁹ xifra que no va aconseguir superar els 7.628 milions de dòlars recaptats el 2005, quan el tsunami i el terratrèmol van assolir el Sud-est Asiàtic.

A final del 2010 només s'havia aconseguit finançar el 59% dels més de 11.300 milions de dòlars necessaris per fer front a les crides humanitàries

L'impacte humanitari i mediàtic de les dues grans catàstrofes del 2010, Haití i el Pakistan, va contribuir al fet que els donants privilegiessin la resposta a aquestes crisis enfront d'altres de lent desenvolupament, com les relatives a la inseguretats alimentària o sequeres, o les crides consolidades destinades a situacions prolongades de conflicte armat amb necessitats veritablement urgents, com és el cas de la RD Congo, que només va obtenir finançament pel 59% de les seves necessitats humanitàries. La disparitat entre la crida que va obtenir més finançament –Haití 73%– i el que va recaptar menys –Mongòlia 17,1%– va ser també pronunciada. Però, dins dels CAP, la diferència de finançament va ser menor (Somàlia, el 72% davant del 44% aconseguit per la R. Centre-africana).

Pel que fa al finançament dels sectors i clústers, l'OCHA va tornar a insistir en la necessitat que els donants aconseguissin coordinar-se per destinar fons als sectors de manera més equilibrada o que concedissin més flexibilitat a les seves donacions per poder adjudicar-les als sectors més peremptoris en cada cas. La seguretat del personal i les operacions (14%) i protecció, drets humans i Estat de Dret (26%) van ser els sectors amb un finançament menor. L'IASC va demanar als donants que acordessin un mètode per sistematitzar el finançament per a la coordinació dels clústers, evitant que es produeixin buits en aquesta funció que impedeixin l'avaluació de necessitats humanitàries, la planificació, acció i seguiment.

Taula 4.2. Resposta dels donants durant el 2010

Principals crides humanitàries ⁴⁰	Principals organismes receptors	Principals sectors receptors	Principals donants ⁴¹	TOTAL
Ajuda humanitària a través de Nacions Unides				
1. Haití (73%)	1. PMA	1. No especificat	1. EUA (28,2%)	6.819 milions de dòlars
2. Somàlia (72%)	2. UNICEF	2. Alimentació	2. Fons transferits ⁴² (15,8%)	
3. Afganistan (65%)	3. ACNUR	3. Coordinació i suport	3. UE (9,2%)	
4. Kenya (65%)	4. FAO	4. Salut	4. Privats (5,6%)	
5. Sudan (64%)	5. OIM	5. Desminatge	5. Japó (5%)	
Ajuda humanitària global				
	1. PMA	1. No especificat	1. EUA (30,4%)	15.333 milions de dòlars
	2. ACNUR	2. Alimentació	2. Privats (11,6%)	
	3. UNICEF	3. Salut	3. UE (9,2%)	
	4. Bilateral	4. Coordinació i suport	4. Fons transferits (8,7%)	
	5. CICR	5. Refugi	5. Japó (5%)	

Font: Elaboració pròpia a partir del Financial Tracking Service de l'OCHA <<http://fts.unocha.org/>> (consultat el 31.12.2010).

39. Dels 5.400 milions de dòlars destinats a l'assistència per a desastres naturals, 2.039.000 van ser destinats a les crisis humanitàries d'Haití i el Pakistan.

40. Realitzats a partir del sistema de Nacions Unides. El tant per cent indica el percentatge de fons recaptat per la crida respecte al demanat i, per tant, assenyalen el grau de suport de la comunitat internacional.

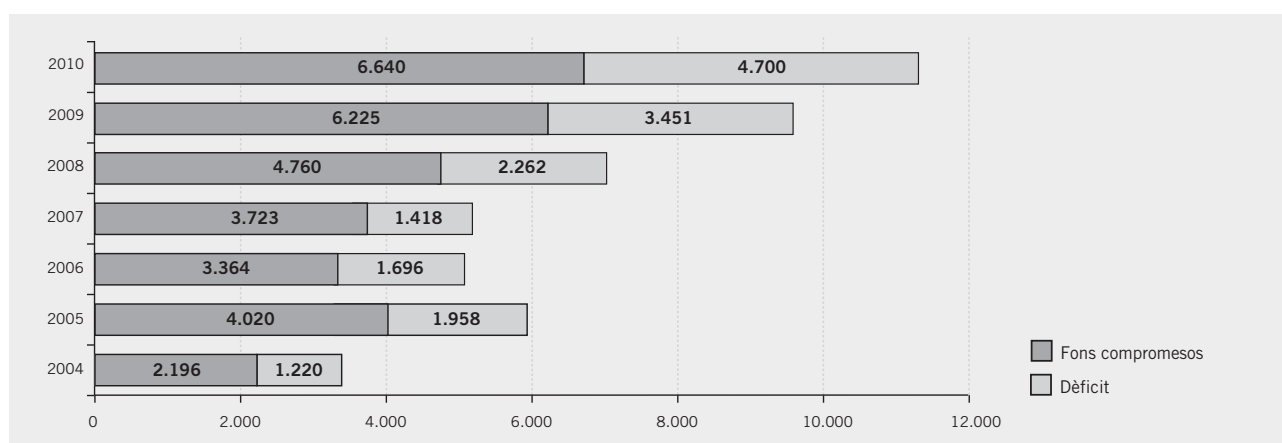
41. El percentatge assenyalen la contribució que el donant fa al finançament total, independentment del seu PIB.

42. Fons fets efectius pels donants, en l'exercici anterior, i transferits al present any.

Les agències i organitzacions que van obtenir més fons a escala global i a través del sistema de Nacions Unides van ser el PMA, UNICEF i l'ACNUR. No obstant això, es van produir canvis significatius en les adjudicacions: el finançament bilateral va aparèixer en quart lloc i el Departament de Defensa dels Estats Units com la sisena entitat que hauria rebut més nombre de fons per a l'execució de tasques humanitàries –488 milions de dòlars destinats pràcticament en la seva totalitat a l'operatiu desplegat pels Estats Units a Haití després del terratrèmol. D'altra banda, a través de Nacions Unides, les més finançades van ser el PMA, UNICEF, l'ACNUR, la FAO i l'Organització Internacional per les Migracions (OIM), encara que només les dues primeres van aconseguir superar el 50% de finançament dels seus projectes. El PMA, en aquest sentit, va aconseguir completar el 83% del seu finançament corresponent amb el fet que alimentació fos, un any més, el sector amb més recursos.

Pel que fa als principals donants, l'OCHA va destacar que el terratrèmol d'Haití va generar la solidaritat de fins a 124 països membres de l'ONU, alguns dels quals van realitzar aportacions importants en relació amb la seva capacitat econòmica, com va ser el cas de Gàmbia, Timor-Leste, Guyana, Madagascar, Surinam o la RD Congo. En el llistat de principals donants a escala global van aparèixer canvis significatius: l'Aràbia Saudita es va situar en l'onzè lloc i les donacions privades en el segon, per sobre dels fons aportats per la UE. En el finançament canalitzat a través del sistema de Nacions Unides, les donacions privades també van passar d'un setè lloc el 2009 al quart lloc el 2010 i Espanya es va situar entre els deu primers donants. Les diferències registrades en el llistat de principals donants respecte d'altres anys van ser degudes principalment a la resposta que van donar països que no solen tenir un paper protagonista en el finançament humanitari a les situacions d'Haití i el Pakistan.

Gràfic 4.2. Evolució del finançament humanitari (en milions de dòlars)

Font: OCHA. *Humanitarian Appeal 2011. Consolidated Appeal Process*, 30 de novembre 2010.